

USHTRIA

Viti i 77-të i botimit Nr. 49 (827904)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 13 dhjetor 2024

Të mbrojmë dinjitetin njerëzor të grave: “Dëgjomë dhe mua!”

» faqe 3

Marrëveshja me Slloveninë, forcim i kapaciteteve në përballimin e emergjencave natyrore

Ministri i Mbrojtjes, Pirro Vengu prezantoi në Kuvendin e Shqipërisë, ratifikimin e marrëveshjes mes qeverisë së Sllovenisë dhe Shqipërisë për bashkëpunimin në mbrojtjen ndaj katastrofave natyrore. Kjo marrëveshje vjen në përputhje me politikat e qeverisë shqiptare për forcimin e Mbrojtjes Civile në kuadër të NATO-s dhe mekanizimin evropian të Mbrojtjes Civile.

“Qëllimi i marrëveshjes është që të rregullojë ofrimin e ndihmës së ndërsjellë në rast katastrofash natyrore apo emergjenca të tjera dhe të nxisë bashkëpunimin në fusha kyçe si aftësimi i personelit të transferimit të njohurive dhe zhvillimi i teknologjive për Mbrojtjen Civile. Sllovenia është një vend me kapacitete shumë të konsoliduara për Mbrojtjen Civile, model për sa i përket rrjetëzimit të vullnetarëve në të gjithë territorin e vendit për të përballuar fatkeqësitë natyrore, por sa i përket edhe bashkërendimit mes pushtetit vendor dhe atij qendror për Mbrojtjen Civile. Kjo marrëveshje vjen si shkëmbim eksperiencash, por që i gjithë mekanizimi slloven i Mbrojtjes Civile të mund të vijë në ndihmë në rast nevojë në vendin tonë dhe anasjelltas. Forcat e Armatosura të vendit tonë dhe Emergjencat Civile kanë kohë që operojnë edhe në vende të tjera jashtë Shqipërisë, së fundmi në Turqi dhe në Greqi”, - tha ai.

Ministri Vengu foli edhe për efektin e dytë të rëndësishëm që ka kjo marrëveshje me Slloveninë në aspektin e ndërtimit të një rrjeti

“QËLLIMI I MARRËVESHJES ËSHTË QË TË RREGULLOJË OFRIMIN E NDIHMËS SË NDËRSJELLË NË RAST KATASTROFASH NATYRORE APO EMERGJENCA TË TJERA DHE TË NXISË BASHKËPUNIMIN NË FUSHA KYÇE SI AFTËSIMI I PERSONELIT TË TRANSFERIMIT TË NJOHURIVE DHE ZHVILLIMI I TEKNOLOGJIVE PËR MBROJTJEN CIVILE. SLLOVENIA ËSHTË NJË VEND ME KAPACITETE SHUMË TË KONSOLIDUARA PËR MBROJTJEN CIVILE, MODEL PËR SA I PËRKET RRJETËZIMIT TË VULLNETARËVE NË TË GJITHË TERRITORIN E VENDIT PËR TË PËRBALLUAR FATKEQËSITË NATYRORE, POR SA I PËRKET EDHE BASHKËRENDIMIT MES PUSHTETIT VENDOR DHE ATIJ QENDROR PËR MBROJTJEN CIVILE”.

vullnetarësh në Shqipëri në rast fatkeqësish natyrore të të gjitha llojeve.

“Efekti i dytë ka të bëjë me fitimin e eksperiencave të mëtejshme sa i përket dedikimit

që pushteti vendor i jep Mbrojtjes Civile dhe ndërtimi i një rrjeti vullnetarësh në vendin tonë. Ne e shohim që reaguesit e parë janë qytetarët, sa herë që ka një vatër zjarri, një përmbytje

dhe ne na duhet të krijojmë mekanizma për të stërvitur pushtetin vendor dhe agjencitë që operojnë në terren.

Efektet financiare të kësaj marrëveshje nuk janë të përlllogaritura saktësisht, por ajo që parashikohet është fakti se shërbimet e Mbrojtjes Civile shqiptare nëse u vijnë në ndihmë atyre sllovene dhe anasjelltas do të përballohen dhe konfigurohen brenda mekanizmit evropian të Mbrojtjes Civile”, - ministri Vengu.

Ministri theksoi se “kjo marrëveshje përfaqëson një mundësi të rëndësishme për të forcuar kapacitetet tona kombëtare dhe menaxhim ndërkombëtar në përballimin e emergjencave. Është një dëshmi e përkushtimit që kemi për të mbrojtur qytetarët dhe për të kontribuar në sigurinë kombëtare. Kjo nuk është marrëveshja e parë, është e treta që kemi bërë pas Kosovës dhe Maqedonisë dhe do të pasohet nga marrëveshje të tjera, me Greqinë dhe Italinë si vende kyçe në përballimin e emergjencave civile”.

Të mbrojmë dinjitetin njerëzor të grave: “Dëgjomë dhe mua!”

Në kuadër të fushatës 16 ditore në bashkëpunim me OKB-në, kundër dhunës ndaj grave dhe vajzave, me moton: “Asnjë Justifikim: Bashkë kundër Dhunës ndaj Grave dhe Vajzave”.

Ky aksion mbarë botëror bëri bashkë institucione, organizata dhe qytetarë në aktivitete që synojnë ndërgjegjësimin dhe dhënien fund të dhunës me bazë gjinore. Secili prej nesh mund të bëjë ndryshimin. Pjesë e kësaj fushate u bënë vajzat dhe gratë e Forcave të Armatosura, të cilat sollën mesazhet e tyre sensibilizuese ndaj këtij diskriminimi gjinor.

Shqipëria vlerësohet të ketë përparime në legjislacionin e saj kundër dhunës në familje dhe ndaj grave, por ende ka çështje të cilat kërkojnë të zgjidhen me urgjencë. Në këtë përfundim ka arritur raporti i ri i publikuar nga GREVIO (Grupi i Ekspertëve për Masat kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje), i cili është përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Konventës së Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftën ndaj dhunës mbi gratë dhe dhunës në familje, e njohur si Konventa e Stambollit. Shqipëria e ratifikoi këtë konventë në vitin 2013, dhe raporti i parë për situatën në vend, ka qenë në vitin 2017. Që prej asaj kohe, vendi vlerësohet të ketë ndërmarrë “ndryshime ligjore gjithëpërfshirëse”, përfshirë “Ligjin për Masat kundër dhunës në marrëdhëniet familjare” dhe Kodin Penal, si dhe miratimin e akteve të shumta nënligjore, udhëzimeve të përgjithshme dhe manualeve. Sipas GREVIO-s, ndërhyrjet e tjera ligjore që po ndërmerren, janë dëshmi e

“përkushtimit të autoriteteve në ndërtimin e një kuadri ligjor të fortë dhe të qëndrueshëm për të parandaluar dhe luftuar dhunën ndaj grave dhe dhunën në familje”.

Të dhënat e fundit të Institutit të Statistikave, të cilat i përkasin vitit 2022, tregojnë se përgjatë

atij viti, kanë raportuar dhunë në familje 1.371 gra. Bëhet fjalë për numrin e raportimeve të bëra në polici. Qarku që zë peshën më të madhe të grave të dëmtuara nga dhuna në familje është ai i Tiranës, i ndjekur nga qarku i Durrësit dhe Vlorës. Përkatesisht 34,1 % ndaj totalit të grave

të dëmtuara i përkasin qarkut të Tiranës, 19,9 % Durrësit dhe 9,1 % Vlorës.

Në vitin 2022, nga 42 vrasje të regjistruara me dashje rreth 26,2 % e tyre kanë ardhur si rezultat i vrasjeve për shkak të marrëdhënieve familjare.

Që prej vitit 2006, kur në Shqipëri hyri në fuqi ligji i parandalimit të dhunës në familje, në të gjitha format e saj, mbi 33 mijë gra janë pajisur me urdhër mbrojtjeje nga gjykatat, ndërsa 611 persona janë arrestuar për dhunë në familje. Gjatë vitit të kaluar, për shkak të dhunës ekstreme, humbën jetën 11 gra, ndërsa, që nga viti 2010, në Shqipëri janë vrarë 159 gra.

Motoja e çdo gruaje: Unë u rrita për të vazhduar përpara, u rrita duke mësuar që të zgjohesha çdo mëngjes dhe të provoja përsëri edhe kur zemra ime është e thyer, për të vazhduar të ec edhe kur gjithçka që dua të bëj është të fshihem, më mësuan të pretendoj se jam në rregull derisa të bëhet realitet, mësova të buzëqesh edhe kur zemra ime është e trishtuar, të flas kur të gjitha fjalët duken të kota, të qep plagët e mia në heshtje, të rrëzohem por të besoj se është vetëm për pak kohë, për të kapërcyer plagët e mia edhe nëse më dhemb kaq keq, për të miqësuar dhimbjen time derisa të shpërndahet, jeta më ka mësuar se nuk ke zgjidhje tjetër veçse të mbijetosh...

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjenerallejtënant Arben Kingji, i shoqëruar nga një delegacion i FA-së, zhvilloi një vizitë zyrtare në Ankara, Turqi, me ftesë të homologut të tij, gjeneral Metin Gürak.

Gjatë vizitës në Ankara, gjenerallejtënant Kingji, fillimisht vendosi kurorë në Memorialin Mauzole, në nderim të themeluesit të Republikës së Turqisë, Mustafa Kemal Atatürk. Më pas, gjenerallejtënant Kingji u prit me nderimet më të larta ushtarake dhe zhvilloi një takim me shefin e Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura të Turqisë, gjeneral Metin Gürak.

Në takimin me homologun e tij, gjenerallejtënant Kingji theksoi rolin e Turqisë si partner i rëndësishëm strategjik i Shqipërisë, e reflektuar tek marrëdhënia e shkëlqyer e bashkëpunimit, më veçanërisht në fushën e Mbrojtjes. Ai shprehu mirënjohjen për mbështetjen dhe kontributin e Forcave të Armatosura të Turqisë në procesin e reformimit, transformimit dhe modernizimit të Forcave tona të Armatosura, që nga mbështetja logjistike, zhvillimin e kapaciteteve operacionale, arsimim, trajnim dhe mbështetjen me instruktorë të forcave tona komando, në angazhimet e përbashkëta në operacione dhe stërvitje të ndryshme si në kuadër të NATO-s dhe dypalëshe, mbështetjen gjatë emergjencave civile, si dhe në mbështetjen për trajtimet shëndetësore të personelit të FARSH-së.

Gjeneral Gürak nga ana e tij e falënderoi gjenerallejtënant Kingjin për vizitën si dhe vlerësoi maksimalisht bashkëpunimin ushtarak dypalësh, duke siguruar se Forcat e Armatosura të Turqisë do të vazhdojnë mbështetjen në fushën e trajnimit dhe arsimimit ushtarak, stërvitjes, modernizimit dhe fusha të tjera me interes të përbashkët.

Nisur nga paqëndrueshmëria e mjedisit të sigurisë, gjeneral Gürak theksoi rolin konstruktiv të vendit tonë për sigurinë dhe stabilitetin e rajonit, kontributin e FARSH-ve në misionet dhe operacionet e drejtuara nga NATO, BE dhe OKB, dhe qëndrimin e palës turke se një Shqipëri e fortë është kontributi më i mirë për një rajon të sigurt.

Në kuadër të stabilitetit dhe bashkëpunimit rajonal, ai vlerësoi rolin konstruktiv të Shqipërisë në mbështetjen e iniciativave rajonale, duke

SHSHPFPA, gjenerallejtënant Arben Kingji, vizitë zyrtare në Turqi

theksuar Forumin e Shefave të Shtabit të Ballkanit, që pritet të zhvillohet në Ankara, në vitin 2025. Në vijim të takimit dypalësh,

gjenerallejtënant Kingji dhe delegacioni shoqëruar u njohën me strukturën organizative dhe zhvillimet më të fundit të Forcave të

Armatosura të Turqisë.

Pas zhvillimit të takimeve në Shtabin e Përgjithshëm të FA-së të Turqisë, gjenerallejtënant Kingji u prit në takim nga ministri i Mbrojtjes së Turqisë, z. Yaşar Güler.

Gjenerallejtënant Kingji falënderoi ministrin Güler për mikpritjen e ngrohtë dhe vlerësoi bashkëpunimin e shkëlqyer në fushën e Mbrojtjes ndërmjet vendeve tona.

Takimi u fokusua kryesisht në raportin e ngushtë të bashkëpunimit në fushën e Mbrojtjes mes dy vendeve tona dhe situatës së sigurisë në rajon dhe më gjerë, ku me këtë rast, gjenerallejtënant Kingji vlerësoi rolin e Turqisë për stabilitetin e rajonit dhe rolin aktiv të Turqisë në mbështetje të operacionit KFOR në Kosovë.

Ministri Güler nënvizoi gjithashtu nivelin shumë të mirë të marrëdhënieve mes dy vendeve tona dhe gatishmërinë e palës turke, për gjetjen e potencialeve të reja të bashkëpunimit ushtarak.

Helikopteri AS532AL “Cougar” 632, në gatishmëri të plotë

Helikopteri tip AS532AL “Cougar” me numër FA632 mbërriti në Aeroportin e Rinasit dhe është në gatishmëri të plotë operacionale.

Ky helikopter shumë-funksional është një mjet i rëndësishëm për kryerjen e operacioneve të ndryshme ushtarake dhe civile. Pas përfundimit të punimeve të mirëmbajtjes pranë kompanisë RUAG në Zvicër, dhe falë bashkëpunimit me NSPA (Agjencinë e Prokurimeve të NATO-s), po rikthehet progresivisht gatishmëria teknike e mjeteve në Forcën Ajrore.

Fluturimi i kontrollit teknik dhe i marrjes në dorëzim (Acceptance Test Flight) është kryer nga personeli pilot dhe teknik të Forcës Ajrore shqiptare në bord.

Komandanti i Forcës Detare, kundëradmiral Adnand Agastra, vizitë zyrtare në Rumani

Komandanti i Forcës Detare, kundëradmiral Adnand Agastra realizoi një vizitë zyrtare në Rumani me ftesë të autoriteteve homologe rumune.

Gjatë vizitës zhvilloi takime me drejtues të lartë të Forcave të Armatosura dhe Marinës rumune, duke diskutuar mbi forcimin e bashkëpunimit në kuadër të NATO-s, sigurinë detare dhe zhvillimin e trajnimeve të përbashkëta. Në Bukuresht, kundëradmiral Agastra u prit nga gjeneral Gheorgiūā Vlad, shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura të Rumanisë dhe admiral Mihai Panait, komandanti i Forcave Detare rumune. Diskutimet u fokusuan në sigurinë detare rajonale, mobiliteti ushtarak dhe arsimimin e personelit të forcave detare. Në kuadër të vizitës, admiral Agastra vizitoi disa institucione të rëndësishme, përfshirë Akademinë e Marinës Rumune, Qendrën e Zhytjes, Shërbimin Hidrografik rumun dhe anije të flotës rumune, si fregata “Regina Maria” dhe anija flamurtare “Mircea”. Kjo vizitë rikonfirmon marrëdhëniet miqësore dhe partneritetin strategjik mes Shqipërisë dhe Rumanisë, duke forcuar angazhimin për sigurinë detare dhe bashkëpunimin në operacionet dhe edukimin detar.

Përfundoi Kursi Bazë i Oficerit

Kursantët e Kursit Bazë të Oficerit përfunduan me sukses fazën e parë të trajnimit, e cila kulmoi me zhvillimin e stërvitjes pesë ditore, që u krye në rajonin stërvitor të Bizës.

Kursi Bazë i Oficerit është një kurs institucional që shërben për marrjen e gradës “Toger”. Ky kurs ka për mision pajisjen e nëntogerëve me njohuri teorike, teknike dhe menaxhuese në të gjitha specialitetet e Forcave të Armatosura, si edhe me aftësitë bazë për komandimin e togës.

Njohuritë teorike të marra gjatë fazës së parë të stërvitjes u konkretizuan nëpërmjet një fushimi pesë ditor, i cili kishte për qëllim që të aftësonte kursantët në ndërthurjen praktike të veprimeve luftarake që kryhen toga brenda spektrit të saj.

Stërvitja plotësoi objektivat e saj dhe nga ana e kursantëve u përvetësuan konceptet praktike për ngritjen e fushimit, elementët e luftimit (mësymës, mbrojtës dhe jo-kovencional), si dhe ato të mbështetjes me shërbime, të cilat u ndërthurën gjatë stërvitjes komplekse.

Në përfundim të fazës së parë studentët fituan aftësinë e të menduarit dhe të vepruarit në rolin e komandantit të togës (për të gjitha specialitetet përkatëse).

Me rastin e 112-vjetorit të krijimit të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë kursantët e Kursit Bazë të Oficerit u vizituan nga shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjenerallejtënant Arben Kingji, komandanti i Forcës Tokësore gjeneralmajor Ilir Xhebexhia, komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ferdinand Dimo etj.

Gjatë takimit shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjenerallejtënant Arben Kingji, pasi u njoh nga komandanti i Qendrës Stërvitore, nënkolonel Jorid Alija me kushtet e jetesës në fushim dhe ecurinë e stërvitjes, i uroi kursantëve festën dhe i përgëzoi ata për përkushtimin e treguar gjatë stërvitjes në përvetësimin me sukses të fazës së parë të trajnimit.

Kjo stërvitje u planëzua dhe u udhëhoq nga vetë kursantët, nën drejtimin e instruktorëve të Qendrës Stërvitore të Forcës Tokësore.

Kursantët e Kursit të Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm, vizitë mësimore në Komandën Mbështetëse

Në kuadër të programit mësimor të Departamentit të Udhëheqjes Ushtarake në Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë, kursantët e Kursit të Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm, zhvilluan sot një vizitë mësimore njohëse në ambientet e Komandës Mbështetëse.

Gjatë kësaj vizite kursantët, nëpërmjet një brifingu prezantues u njohën me misionin, strukturën, detyrat kryesore, operacionet e ndryshme EOD, operacionet në mbështetje të emergjencave civile, operacione në ndihmë të komunitetit, kurset e realizuara në Qendrën Stërvitore dhe prioritetet që ka Komanda Mbështetëse. Zëvendëskomandanti i Komandës Mbështetëse, kolonel Shkëlqim Çela, i uroi mirëseardhjen kursantëve dhe stafit të Departamentit të Udhëheqjes Ushtarake dhe u shpreh se praktika të tilla mësimore janë shumë të rëndësishme për t’u njohur më nga afër me mënyrën e organizimit dhe funksionimit të shtabit, ndarjen e detyrave, procedurat administrative për hartimin e shkresave, aktivitetet e përditshme që realizojnë Komanda Mbështetëse dhe strukturat e saj vartëse.

“Martini im”

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Adoleshentët, viktima të realitetit social, apo dështim prindërimi?!

Një 14-vjeçar, nxënës i një shkolle nëntëvjeçare në zemër të kryeqytetit, ka mbetur viktimë e një konflikti mes disa të rinjve, të cilët pas debateve mes tyre në rrjetet sociale e kanë lenë të sqaroheshin në një takim mes tyre.

Fatkeqësisht, jo gjithçka ka shkuar sikurse adoleshentët e kishin lënë të sqaroheshin, teksa kanë vënë në përdorim edhe mjetet prerëse, të cilat i kishin marrë me vete, duke vajtur të parapërgatitur për një konflikt që do precipitonte në tragjedi.

Martini 14-vjeçar nuk jeton më. Ai mbylli sytë përjetë nga një goditje me thikë në zemër. Aty, mu pranë rrethimit të shkollës 9-vjeçare “Fan Noli” që ai frekuentonte. Autori i dyshuar, shok shkolle me Martinin u arrestua nën dyshimet për “vrasje me dashje” dhe “mbajtje pa leje të armëve të ftohta”. Një dramë e madhe që ndodh përditë në shkollat shqiptare.

Sherret nisin në bankat e shkollës dhe për fat të keq përfundojnë me ngjarje tragjike jashtë dyerve të tyre. Pas ngjarjes tragjike të Martinit, besoj çdo baba e nënë e ka kaluar nëpër mendjen e tij; po sikur të ishte fëmija im?

Sot, globalizimi po tjetëron njeriun dhe domosdoshmërisht mënyrën e të ndjerit dhe të jetuarit, po shkërmoq vlerat humane. Dhe këtë fillojmë ta besojmë kur në dyert tona troket ‘morti’. Dhe rëndom shprehemi “faleminderit zot nuk është tek unë”.

Çfarë po ndodh në shoqërinë shqiptare?!

Shoqëria e sotme konsumiste, pa norma dhe moral, pa respekt dhe dinjitet, me një mungesë të theksuar socializimi po rrit breza fëmijësh që nuk njohin dashuri për prindërit, gjyshërit, shokun, shoqen dhe kjo sepse prindërit nuk kanë ‘kohë të mjaftueshme’ për t’u marrë me fëmijët e tyre.

Do të ishte shumë e thjeshtë që të gjenim fajtorin, ta përjashtonim dhe jeta do vazhdonte qetë, por nuk kemi një fajtor, janë disa faktorë që bashkohen.

Kjo ngjarje e rëndë na ngarkon me përgjegjësi për mjedisin ku po rrisim dhe edukojmë fëmijët tanë, duke përfshirë shoqërinë, shkollën dhe familjen.

Si shoqëri, kemi një sfidë të madhe përpara: Të frenojmë promovimin e dhunës në rrjetet sociale dhe hapësirën online, si dhe të ndalojmë çdo lloj shfaqje të dhunshme në shoqërinë tonë. Fëmijët meritojnë të orientohen drejt modeleve pozitive të punës, shkollimit dhe arritjeve nëpërmjet tyre.

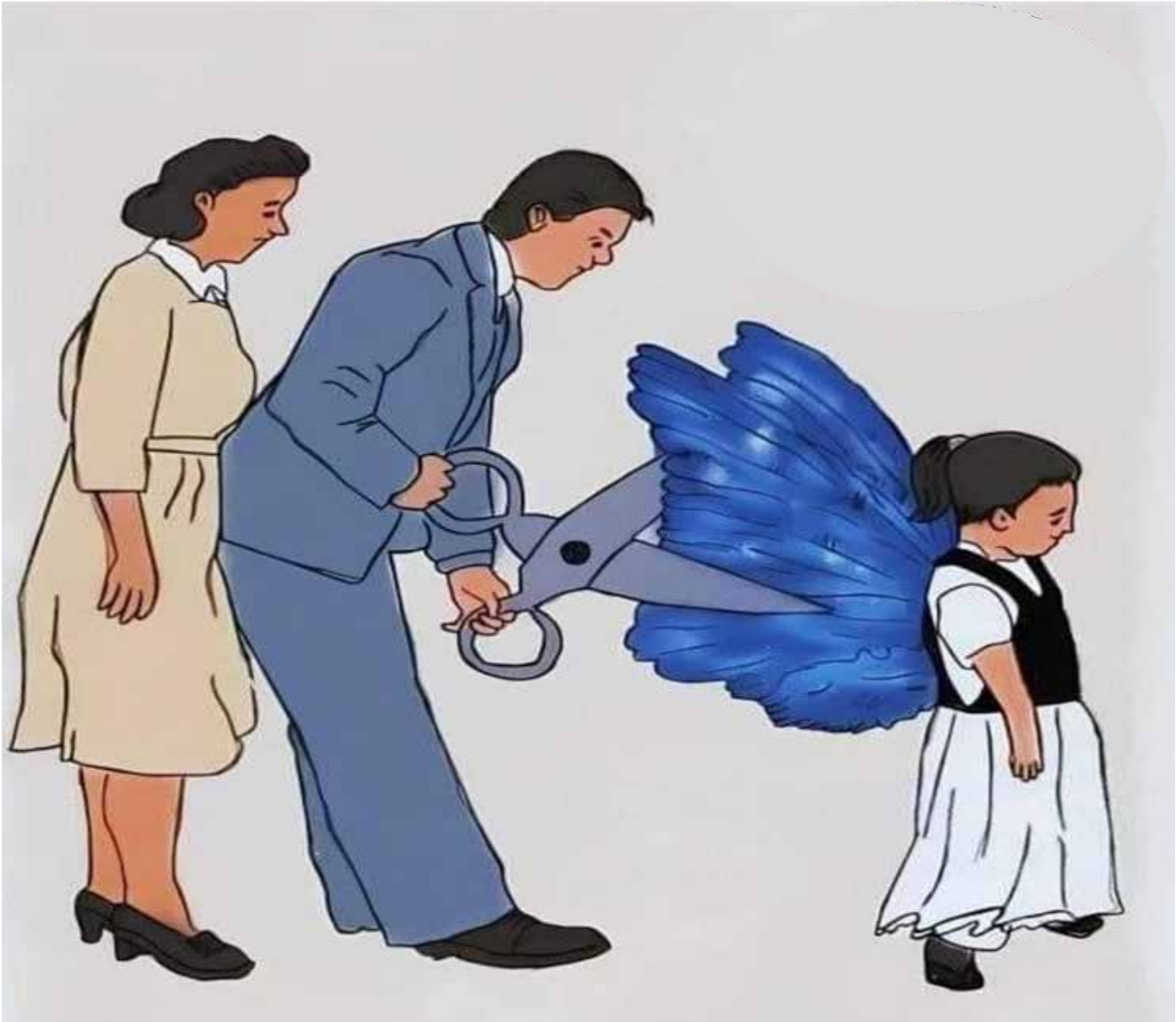
Realitet 2024

Unë mendoj se shoqëria shqiptare është mësuar me kriminalitetin. Ngjarja është akoma më e dhimbshme, sepse është ulur mosha e kriminalitetit në shoqërinë tonë. Ulja e moshës së veprimtarisë kriminale tregon se adoleshentët janë viktima të realitetit social, pra një shoqëri që është e dhunshme.

Familja shqiptare është në gjendje katastrofike sa i përket marrëdhënieve burrë-grua, duke humbur vigjilencën ndaj fëmijëve të tyre.

Vajtojmë Martinin, engjellin 14-vjeç, sportistin, kampionin me ëndrra djaloshare. Vajtimi ynë duhet të jetë kolektiv, të farkëtuar në pafuqi njerëzore, pafuqi për të ndërtuar shtetin, shoqërinë, pafuqi për të ndërtuar njeriun. Kjo është klithma e një populli që vuan. Jeta e tyre nga dje në vijim është goditur.

Nuk është rasti i parë, është i disa-ti në vitet e fundit. Kanë qenë jo pak raste, raste edhe të fëmijëve të tjerë që janë vrarë. Pranë

shkollave apo pranë shtëpisë së tyre. Si rrjedhojë e një sherri banal. Nuk dua ta lë tragjedinë brenda një sherri banal.

Tragjedia është pafuqi, mungesë

Prindërit shpenzojnë shumë më tepër kohë në punë. Përlësisht ju kërkoj, kaloni kohë me fëmijët tuaj, edhe sikur të jetoni me më pak të mira materiale, edhe sikur t’ju leni fëmijëve mangët diçka, jepnin kohën tuaj, është e paçmuar prezenca juaj në jetën e tyre. Nuk ka gjë më të madhe se sa prania e babait dhe nënës.

Një telefon në dorë shndërrohet në bomba me sahat nëse nuk kontrollohet. Nuk është trup që babai dhe nëna të monitorojnë

telefonin e fëmijës së tyre. T’ia zënë kohën me aktivitete, kulturë, sport.

Indiferencë që po na vret në 33 vite. Një indiferencë për të thënë të vërtetën e

sytë e pafajshëm dhe plot jetë të Martinit duhet të na tronditin të gjithëve. Të mos na lënë të flemë gjumë të qetë. Të reflektojmë thellë.

Sot duhet të jemi të gjithë, nëna, babai, motra, vëllai i Martinit. Nëse këtë se bëjmë me urgjencë, nesër do të jetë shumë vonë.

Mbrojtja e fëmijëve është emergjencë kombëtare!

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Divizionet shqiptare në ndjekje të armikut

Tërheqja e Korpusit XXI gjerman nga drejtimi Podgoricë-Kolashin-Prijepolje-Vishegrad-Sarajevë doli më i vështirë sesa pritej. Njësia u pengua nga koha e keqe me shi e dëborë, nga fryrja e lumenjve dhe nga urat e prishura. Pengesa kryesore u shkaktua nga goditjet e vazhdueshme të njësive të UNÇSH-së, gjë që komanda gjermane nuk e kishte llogaritur. Me çlirimin e Shqipërisë, me kërkesën e Komandës së Përgjithshme të UNÇSH-së dhe me urdhër të Komandantit të Përgjithshëm, Divizionet V-VI të UNÇSH-së vazhduan ndjekjen e trupave hitleriane në tokën Jugosllave. Kryerja e operacioneve të njësive të UNÇSH-së në ndjekje të ushtrisë pushtuese gjermane përtej kufijve shtetërorë, në Jugosllavi, ishte e parashikuar në planin strategjik të Shtabit të Përgjithshëm në maj 1944. Veç detyrës themelore për çlirimin e atdheut, në Kongresin e Përmetit, iu dha urdhër ushtrisë të hidhej përtej kufirit në ndihmë të popujve vëllezër të Jugosllavisë për çlirimin e tyre. Ide që u konkretizuan me çlirimin e plotë të atdheut. Ndjekja e trupave gjermane në Jugosllavi në nëntor të vitit 1944 u parashikua të kryhej në dy drejtime operative. DVIS do të kryente operacionin mësymës kundër armikut që mbrohej në krahinat e Malit të Zi, ndërsa DVS në krahinat e Sanxhakut. Realizimi i detyrave luftarake dhe dalja në kohë në vijat e caktuara ndikoi në kryerjen me sukses të operacioneve të divizioneve të UNÇSH-së në Bosnjën Jugore. Komanda e Përgjithshme e UNÇSH-së, në planin e saj operativ kishte parashikuar ndjekjen e forcave të ushtrisë gjermane nga Shkodra në drejtim të Malit të Zi. Më vonë doli çështja e marshimit drejt veriut, Senicë-Vishegrad në Jugosllavi dhe e njësive të UNÇSH-së që çliruan Kosovën. Komanda e Përgjithshme e UNÇSH-së pranoi të kryhej ky veprim, sepse në planin e saj strategjik parashikohej lufta me pushtuesit gjermanë dhe përtej kufijve shtetërorë, madje ndjekja e armiqve derisa të merrej lidhje me Ushtrinë e Kuqe. Më 22 nëntor 1944, kur zhvillohej operacioni për çlirimin e Shkodrës, Komanda e Përgjithshme e UNÇSH-së urdhëronte, që porsa të jetë çliruar Shkodra, dy brigada të DVIS të marshojnë në drejtimin Podgoricë-Danilovgrad dhe në bashkëpunim me forcat jugosllave të godasin armikun. DVS të marshojë në drejtim të Mitrovicës duke goditur armikun dhe të marrë kontakt me forcat jugosllave dhe me Ushtrinë e Kuqe. Urdhër ky, që i gjeti në Kosovë brigadat e DVS ndërsa forcat e DVIS morën pjesë në çlirimin e Shkodrës.

DVS dhe DVIS vareshin drejtpërdrejt nga Komanda e Përgjithshme e UNÇSH-së, por kishin lidhje me shtabin e Korpmatës III, me qendër në Shkodër. Në pikëpamje operative dhe të furnizimit me municione, ushqime, veshmbathje etj., divizionet shqiptare do bashkëvepronin dhe me njësitë e UNÇ-së Jugosllave. Më 29 nëntor, shtabi i Korpmatës III mori urdhër nga Komandanti i Përgjithshëm, për ndjekje të ushtrisë gjermane në Mal të Zi të shkonte i gjithë DVIS në përbërje të të cilit ishin BrVIS, BrVIIS e BrXXIIS. Ndërsa më 4 dhjetor 1944, këtij divizionit iu shtua dhe BrVIIS, të cilës ju ngarkua detyrë të kalonte menjëherë për veprime luftarake në Mal të Zi. Pas marrjes së urdhrit, për të kaluar në ndjekje të armikut përtej kufijve shtetërorë, komandat dhe shtabet e divizione, bënë një punë të gjithanshme sqaruese e bindëse, për kuptimin politik e ushtarak të detyrës së marrë, si dhe për mobilizimin e gjithë efektivit në kryerjen me fitore të kësaj detyre të madhe internacionaliste. Për këtë qëllim në brigada e batalione u zhvilluan mbledhje e konferenca, u bë punë sqaruese me gjithë partizanët për të njohur e kuptuar detyrën, për të krijuar bindje jo vetëm në mundësinë e kryerjes së saj, por edhe të vendosmërisë që kërkohej për të mposhtur vështirësitë që ishin përpara. Këtë detyrë luftarake gjithë efektiv i DVS dhe DVIS e pritën me krenari dhe u treguan të gatshëm e të ndërgjegjshëm për ta kryer me nder e burrëri kundër armikut dhe për t'u kthyer fitimtarë në atdhe, në Shqipëri.

Veprimet luftarake të DVIS të UNÇSH-së për çlirimin e Malit të Zi

Në mesditën e datës 29 nëntor, batalionet e BrVIS kaluan të parat kufirin shtetëror në Hot e në Grudë. Detyra e parë e caktuar ishte shkatërrimi i pikëmbështetjeve gjermane në Medun e Bioçe. Të nesërmen doli në Mal të Zi edhe BrXXIIS (me tre batalione), që u ngarkua të sulmonte armiqet drejt Tuzit. Dy batalione të BrVIIS hynë në Mal të Zi pas BrVIS dhe BrXXIIS dhe u përqendruan afër kufirit shtetëror në pritje të ardhjes së forcave të tjera që ishin duke spastruar krahinën e Dukagjinit nga mbeturinat e reaksionit. BrVIIS do të kapërcente kufirin, më 8 dhjetor, për t'u bashkuar me brigadat e tjera të DVIS. Ditët e para të dhjetorit BrVIS zhvilloi luftime me armiqet në verilindje të Podgoricës, ndërsa BrXXIIS në drejtim të Tuzit, në Bozhaj e në Deçiq në juglindje të Podgoricës. Në Medun, në Bioçe e në Deçiq luftimet ishin të përgjakshme. Për Deçiçin e Bioçen u zhvilluan luftime të tjera të rrepta, kurse pikëmbështetjen gjermane në Medun luftëtarët e UNÇSH-së e shkatërruan, duke i hequr armikut nga duart një nga pikat e rëndësishme për mbrojtjen e Podgoricës. Veprimet luftarake që zhvilluan të dy brigadat luajtën rol të rëndësishëm për fillimin dhe vazhdimin e mëtejshëm të operacionit mësymës të DVIS të UNÇSH-së në Mal të Zi. Armikut iu zbulua e gjithë vija e parë e mbrojtjes dhe pozicionet e tjera më në thellësi, iu shkaktuan

Divizionet V-VI të Ushtrisë Shqiptare, në luftime jashtë kufijve shtetëror

dëme në njerëz e armatime. Të gjitha këto e rraskapitën armikun, megjithëse ishin në pozicione të përgatitura. Forcat partizane pas luftimesh të ashpra, më 2 dhjetor 1944, çliruan Tuzin dhe në gjysmën e dytë të muajit dhjetor, Podgoricën.

Forcat e DVIS u hodhën në mësymje kundër trupave armike të Divizionit 81, dhe pjesërisht të Divizionit 22 granatier, nga vija që shtrihej në të djathtë të lumit Lin, në drejtim të rrugës Dobrunjë-Vishegrad, në krahun e majtë të Çaçiqit, Drinskos, Poljaniçit, Suagorës. etj. Luftimet në këtë drejtim e detyruan armikun të tërhiqej nga Dobrunji dhe të vendosej në pozicionet e fortifikuara të Vishegradit, i ndjekur këmba-këmbës nga forcat partizane, të cilat përparonin me guxim, dhe u përhapën për t'u rreshtuar në frontin e Vishegradit. Lufta për çlirimin e Vishegradit ka qenë nga më të përgjakshmet.

Veprimet luftarake të DVS të UNÇSH-së për çlirimin Kosovës dhe të Sanxhakut

DVS ka zhvilluar luftime të ashpra për çlirimin e Kosovës dhe për të ndihmuar fuqimisht forcat partizane jugosllave në çlirimin e Sanxhakut nga pushtuesit fashistë. Në përbërje të këtij divizioni ishin rreshtuan BrIIS, BrVS, BrXXVS. Më 13 tetor 1944, forcat partizane të BrIIS e BrVS urdhërohen nga Komanda e Përgjithshme e Ushtrisë, për të kaluar kufirin shtetëror të Shqipërisë dhe të vazhdonin të luftonin kundër trupave naziste për çlirimin e Kosovës. Më 8 dhjetor 1944, shtabi i divizionit, që ndodhej në Prishtinë, mori urdhër nga Shtabi i Përgjithshëm i UNÇSH-së, që forcat e tij të lëvizin në drejtim të Senicës dhe në bashkëpunim me forcat e Ushtrisë Nacionalçlirimtare Jugosllave të ndiqnin forcat armike që ishin në zonë.

Përparimi i forcave të DVS në drejtim të Prijepoljes, për të dalë në rrethinat e Pribojit dhe të Vishegradit, e ndante frontin e trupave gjermane në dy pjesë duke i vënë ato në kushte rrethimi dhe asgjësimi. Për arrijtjen e këtij qëllimi marshimi u krye në drejtimin Mitrovicë-Novi-Pazar-Senicë. BrIIS lëvizi në rrugëkalimin Serbicë-Istoku i Madh-Tutinë-Senicë; BrVS në rrugëkalimin Mitrovicë-Novi-Pazar-Senicë; BrXXVS, me mbërritjen nga Ferizaj në Mitrovicë, marshoi në rrugëkalimin e BrIIS. Lëvizja e forcave partizane në këto rrugëkalime u krye në kushte mjaft të vështira të dimrit të ashpër dhe të terrenit malor që i kalonte 1000 m. Vështirësitë shtoheshin dhe më shumë nga mungesa e ushqimit dhe veshmbathja e papërshtatshme që kishin partizanët. Me mbritjen e brigadave të UNÇSH në rajonet e caktuara trupat gjermane e kishin lëshuar Senicën dhe ishin afër Prijepoljes dhe rrugës Prijepolje-Priboj-Vishegrad. Shtabi i divizionit, në përshtatje me gjendjen, u caktoi BrIIS dhe BrVS, të sulmonin në drejtim të rrugës Senicë-Prijepolje, e para nga ana jugore, e dyta nga ana veriore, për t'i rrethuar e veçuar trupat armike duke u prerë rrugën me Prijepoljen dhe të sulmonin për çlirimin e qytetit. BrXXVS do hynte në veprim pas udhëzimesh të tjera. Ndërkohë shtabi i DVS u zhvendos nga Novi-Pazari në Senicë. Më 18 dhjetor forcat e BrIIS dhe BrVS, u afruan për të zënë vijat e sulmit, por armiku i zbuloi veprimet e forcave partizane. Në orët e para të mëngjesit të 19 dhjetorit një batalion i BrVS u sulmua nga një batalion hitlerianësh, afër fshatit Halinoviç, në veriperëndim të Senicës dhe papritur u gjend i rrethuar dhe ishte pothuaj në asgjësim. Por, duke ruajtur gjakftohësinë, komanda e batalionit dhe partizanët mundën të çanin rrethimin dhe më 21 dhjetor, së bashku me një batalion tjetër i sulmuan ushtarët hitlerianë, i thyen ata dhe i ndoqën deri afër Miloshevos, 15 km në juglindje të Prijepoljes. Në këto ditë BrIIS goditi trupat gjermane të përqendruara në Kashevo, 10 km në juglindje të Prijepoljes. Një batalion i saj i dëboi armiqet nga të pesë lagjet e qendrës së banuar dhe iu afrua rrugës që lidh Prijepoljen me Malin e Zi. Duke u futur si pykë në pozicionet e gjermanëve forcat e këtij batalioni hapën zjarr dhe u shkaktonin humbje forcave armike që vazhdonin tërheqjen nga Mali i Zi. Ndërkohë një batalion tjetër sulmoi pikëmbështetjen armike në Gorne-Gonja, 12 km në veriperëndim të Senicës, duke e shtrënguar armikun të lëshonte një pjesë të pozicioneve. Të nesërmen, sulmi u përsërit dhe vazhdoi derisa ushtarët gjermanë e braktisën pikëmbështetjen e Gorne-Gonjës mbi rrugën Senicë-Prijepolje. Luftimet e zhvilluara

më 19-21 dhjetor e humbën befasinë e mësymjes në shkallë operative, megjithatë repartet dhe njësitë e DVS arritën të zbulojnë të gjithë vijën e parë të mbrojtjes së armikut e të zinin pozicione të përshtatshme për të vazhduar veprimet e mëtejshme luftarake. Prej 22 dhjetorit u zhvilluan sulme të bashkërenduara të BrIIS e BrVS kundër pikëmbështetjeve gjermane në të dyja anët e rrugës Senicë-Prijepolje, prej Gome-Gonjës në Kashevo etj.

Më 24 dhjetor forcat e BrIIS e BrVS kaluan në sulm të fuqishëm në të gjithë frontin. Përparimi i BrVS dhe marrja e lartësisë së Bitovnikut prej një batalionit të saj bëri mbylljen e tërheqjes së trupave gjermane në drejtimin Prijepolje-Priboj-Vishegrad. Gjendja për armikun u bë më kritike kur një batalion i BrIIS doli në afërsi të rrugës Senicë-Prijepolje. Me këtë u krijua një front i pashkëputur midis brigadave. Pas kësaj forcat e divizionit përparuan rreth 2-3 km dhe kapën disa pikëmbështetje kyç në mbrojtjen e armikut. Duke vazhduar mësymjen armiku u detyrua të tërhiqet edhe 3-4 km të tjera dhe zuri vijën e përforcuar gjatë sistemit malor të luginës së lumit Lim. Përparimi i forcave me krahët e brendshëm të të dyja brigadave rrezikonte ndarjen në dy pjesë të mbrojtjes së armikut, rrethimin dhe asgjësimin e tij. Këtu përfundon dhe faza e parë e veprimeve të DVS në Sanxhak. Në fazën e dytë luftimet e DVS do të zhvilloheshin në pesëmbëdhjetëditëshin e parë të janarit 1945 për çlirimin e qytetit të Prijepoljes, qendër e rëndësishme e krahinës, nyjë-kyç në rrugën e tërheqjes së trupave gjermane nga Mali i Zi. Vendin e BrIIS në këtë fazë e zuri BrXXVS. BrIIS kaloi në vijën e dytë, me qëllim që të ripërtërinte forcat. Në radhët e saj kishte filluar të përhapej me shpejtësi tifoja e morrit. Kjo sëmundje u bë rrezik i madh për divizionin. Të gjitha brigadat e divizionit kishin të sëmurë nga tifoja, por BrIIS kishte më shumë. Për të luftuar sëmundjen dhe për t'u përgatitur për veprime të reja luftarake, shtabi i DVS e zhvendosi atë në Senicë. Në ditët e para të janarit 1945 të dyja brigadat kryen pothuajse çdo ditë sulme kundër pikëmbështetjeve gjermane nga Kashevoja, Izovçiku për në Prijepolje dhe nga Prijepolja kundër pikëmbështetjeve dominuese në malin e Bitovnikut, duke e përmbledhur më tej armikun përqark Prijepoljes. BrXXVS doli në rrugën që lidh Prijepoljen me Malin e Zi, në luginën e lumit Lim, në juglindje të qytetit, dhe goditi pikëmbështetjet që mbronin këtë rrugë në Sopotnicë e Vodicë.

Më 10 janar dy brigadat e UNÇSH-së dhe forca të Divizionit XXXVII të UNÇJ u hodhën në mësymje të përgjithshme mbi armiqet në Prijepolje. Pas luftimesh të ashpra armiku u thye dhe natën e 10-11 janarit u tërhoq krejt nga qyteti, duke lënë dhjetëra të vvarë dhe material të shumtë luftarak. Në mëngjes në Prijepolje hynë partizanët. Ndërkaq BrVS e ndoqi armikun në tërheqje drejt Vishegradit. Të nesërmen, më 12 janar, ajo çliroi qytetin e vogël Priboj, 25 km nga Prijepolja. Luftimet për çlirimin e Prijepoljes e të Pribojit ishin veprimet e fundit të DVS kundër trupave pushtuese gjermane në Jugosllavi. Më 14 shkurt 1945 forcat e DVIS hynë në Vishegrad. Qyteti u çlirua. Me kryerjen me sukses të detyrës, forcat e të dy divizioneve u kthyen në Atdhe të mbuluara me lavdinë e fitores.

Sakrificat e mëdha që bënë partizanët shqiptar, krahas partizanëve jugosllavë, i bënë në emër të vëllazërimit dhe të ndihmës për luftë kundër fashizmit, në kuadrin e Luftës së Dytë Botërore. Ndaj dhe kujtimi i 350 dëshmorëve që dhanë jetën në luftën e përbashkët për çlirimin e popujve të Jugosllavisë, do të mbetet i paharruar për popujt. Luftën legjendare që bënë divizionet shqiptare në tokat e Jugosllavisë dhe gjakun që derdhën partizanët shqiptarë, nuk do të mundin ta mohojnë dhe errësojnë, demagogjia e historianëve serb, as shtrembërimet pa baza që i bëjnë kësaj lufte disa pseudo historianë. Populli dhe FA-të gjithmonë e përkujtojnë me krenari luftën e të dy divizioneve tona në tokat e Jugosllavisë. Këto veprime luftarake dhe kjo ndihmë nga luftëtarët shqiptarë kanë zënë vend në faqet e historisë së popullit shqiptarë dhe të popujve përparimtarë të botës, të cilët bashkëpunuan dhe luftuan kundër forcave fashiste të kohës, ashtu si dhe sot në luftën kundër forcave regresive e që duan të prishin qetësinë dhe paqen botërore.

KOLONEL HYSNI GJERGJI

Shumë njerëz në Siri po festojnë një kthesë politike mahnitëse dhe ngjarje që e kapi botën në befasi. Por ndryshimi i pushtetit është i mbuluar nga pasiguria. Është e paqartë se si do të jetë një sistem i ri qeverisës në Siri, si do të funksionojë, duke pasur parasysh grupet dhe interesat e ndryshme fituese të përfshira, dhe nëse riorganizimi i pushtetit do të çojë në një demokraci apo në paqëndrueshmëri të mëtejshme. Mbrojtja e Assadit ndaj opozitës së vendit ishte përforcuar nga aleatët e tij. Ndërsa forcat anti-qeveritare u rritën pas Pranverës Arabe të vitit 2011, Garda Revolucionare e Iranit si dhe përfaqësuesi i saj libanez Hezbollah ndihmuan në luftimin e grupeve të armatosura rebele në terren. Forcat Ajrore Siriane u përforcuan nga avionët luftarakë rusë. Jolani shprehu dëshirën që forcat e huaja të largohen nga Siria.

Konflikti në Siri kishte mbetur kryesisht i fjetur gjatë viteve të fundit, i përcaktuar si përleshje e nivelit të ulët midis rebelëve dhe regjimit të Assadit dhe jo ndryshime dramatike në territor dhe kontroll. Por më pas rebelët shfrytëzuan një mundësi, duke përfituar nga një qeveri e dobësuar, aleatët kryesorë të së cilës janë shumë më të preokupuar me konflikte të tjera. Lufta e Rusisë në Ukrainë, që nga viti 2022 i ka thithur asaj burime njerëzore dhe financiare. Nuk është më viti 2014, kur Moska ndërhyri për të shpëtuar Assadin, përparësitë e presidentit rus Vladimir Putin dhe shumica e avionëve, trupave dhe mercenarëve të tij janë në Ukrainë.

Irani ndërkohë është i angazhuar nga lufta e tij me Izraelin, e cila është përshkallëzuar në mënyrë dramatike vitin e kaluar. Përfaqësuesi kryesor i tij proxy Hezbollah, gjithashtu i erdhi në ndihmë Assadit në të kaluarën, është i shkatërruar nga sulmet ajrore izraelite. Rebelët e përdorën atë boshllëk për të avancuar në Siri dhe llogaritja e tyre ishte e saktë, duke përfunduar me një marshim drejt kryeqytetit që ndesh pak rezistencë. Koalicioni kundër regjimit tani po e shpërndan ushtrinë e Assadit, duke paraqitur vizionin e tij për një Siri pas Assadit. Irani ka shpenzuar miliarda dollarë për ta mbajtur Assadin në pushtet dhe ka pak të ngjarë që të heqë dorë nga ky investim.

Që kur shpërtheu nga baza e tyre në veriperëndim të Sirisë më shumë se një javë më parë, përparimi i rebelëve ka qenë jashtëzakonisht i shpejtë, duke marrë nën kontroll qytetin e dytë më të madh të vendit, Aleppo, përpara se të pushtonin qytetin strategjik të Hamës. Ofensiva shokuese i dha një goditje të madhe Assadit dhe mbështetësve të tij në Iran dhe Rusi, ndërsa rindezi një luftë civile që kishte qenë kryesisht e fjetur për vite me radhë.

Forcat opozitare të Sirisë janë të decentralizuara dhe të përbëra nga ideologji të ndryshme, megjithëse të bashkuara nga një qëllim i përbashkët për të përmbysur regjimin e Asadit. HTS është vetëm një nga grupet e shumta të armatosura që operojnë në Siri. Grupe të tjera që kontrollojnë territorin në vend përfshijnë Ushtrinë Kombëtare Siriane të mbështetur nga Turqia dhe Forcat Demokratike Siriane të udhëhequra nga kurdët, elementë të të cilave Turqia i sheh si një organizatë terroriste. Por rrënjët e HTS dhe Jolanit në lëvizjet ekstremiste islamike hedhin hije mbi planet dhe ambiciet e tij. Brenda territorit të kontrolluar nga rebelët në Siri, duket e qartë se Joani vepron më pak si një njeri i kërkuar dhe më shumë si një politikan. Pasi forcat besnike të tij morën kontrollin e Alepos, ai bëri një paraqitje publike në kështjellën historike të qytetit. Jolani thotë se ka kaluar nëpër episode transformimesh ndër vite. “Një person në të njëzetat e tyre do të ketë një personalitet të ndryshëm nga dikush në të tridhjetat ose të dyzetat, dhe sigurisht dikush në të pesëdhjetat. Kjo është natyra njerëzore”, justifikohet ai.

Hayat Tahrir al-Sham është vetëm një pjesë e këtij dialogu dhe ai mund të shpërbëhet në çdo kohë. Shtetet e Bashkuara, Turqia, Kombet e Bashkuara dhe disa vende të tjera perëndimore vazhdojnë të përcaktojnë HTS si një organizatë terroriste dhe SHBA-ja ka vendosur një shpërbllim prej 10 milionë dollarësh për Jolanin. Në një intervistë ekskluzive me CNN, Jolani nuk la asnjë dyshim se

Siria e çliruar nga Assad, apo e pushtuar nga Hayat Tahrir al-Sham?

KONFLIKTI NË SIRI KISHTË MBETUR KRYESISHT I FJETUR GJATË VITEVE TË FUNDIT, I PËRCAKTUAR SI PËRLESHJE E NIVELIT TË ULËT MIDIS REBELËVE DHE REGJIMIT TË ASSADIT DHE JO NDRYSHIME DRAMATIKE NË TERRITOR DHE KONTROLL. POR MË PAS REBELËT SHFRYTËZUAN NJË MUNDËSI, DUKE PËRFITUAR NGA NJË QEVERI E DOBËSUAR, ALEATËT KRYESORË TË SË CILËS JANË SHUMË MË TË PREOKUPUAR ME KONFLIKTE TË TJERA. LUFTA E RUSISË NË UKRAINË, QË NGA VITI 2022 I KA THITHUR ASAJ BURIME NJERËZORE DHE FINANCIARE.

ambiciet e Hayat Tahrir Al-Sham (HTS) është një grup që u formua nga një ish-degë e Al Kaedës dhe ka qëllim t'i japë fund regjimit të Assadit. Pas kthimit në atdheun e tij gjatë luftës civile siriane, ai drejtoi degën e grupit terrorist në Siri, kur ishte nën emrin Jabhat Al Nusra. Ai do të vazhdonte të ndërpriste lidhjet me Al Kaedën dhe organizata e tij u transformua në Hayat Tahrir Al-Sham, e njohur gjithashtu si Organizata për Çlirimin e Levantit, në fillim

të vitit 2017. HTS-ja, që është shpallur organizatë terroriste nga Shtetet e Bashkuara më 2018, ka ndërmjet 5.000 deri në 10.000 luftëtarë. Në intervistën e tij të parë në media pas vitesh, ai foli për planet për të krijuar një qeveri të bazuar në institucione dhe një “këshill të zgjedhur nga populli”.

Dikur aleat me Al Kaedën dhe nxënës i liderit të ardhshëm të ISIS-it, Abu Bakr al-Baghdadi, ai ka kërkuar të distancojë forcat

e tij nga islamizmi radikal që ndoqën ish-aleatët e tij. Ai njoftoi një ndarje nga Al Kaeda në vitin 2016 për të krijuar atë që ai tha se ishte një front kundër regjimit në Siri me fraksione të tjera lokale, të quajtur Jabhat. Fateh al-Sham (Fronti për Pushtimin e Levantit), i cili më vonë ndryshoi në Hayat Tahrir Al Sham (HTS), ose Organizata për Çlirimin e Levantit. HTS kishte qenë sundimtari de fakto i Idlibit, qyteti veriperëndimor sirian nga i cili filloi ofensiva e fundit.

Jolani dëshiron të duket si politikani i besueshëm për të drejtuar vendin, ka bërë përpjekje për të qetësuar sirianët e krishterë dhe kurdët, ndërsa ofensiva e tij u përhap në të gjithë vendin. Jolani i përshpejtoi përpjekjet e tij shumëvjeçare për të ripërcaktuar veten si një “burrë shteti”. Ai ka dhënë intervista për organizatat perëndimore të lajmeve, duke i thënë CNN-it se opozita e tij ka në plan të formojë një qeveri të përcaktuar nga institucionet dhe një “këshill të zgjedhur nga populli”. Analistët vënë në dukje se HTS ka një histori trajtimi mizor kundër armiqve politikë dhe është një pikëpyetje e hapur nëse shtrirja e tij do të vazhdojë meqë bota i ka sytë diku tjetër. Ai bën paralele me talebanët, kthimi i shpejtë i të cilëve në pushtet në Afganistan në vitin 2021 u shoqërua me një zhvendosje miqësore perëndimore për t’u dukur i moderuar, largpamës edhe pse talebanët zbatuan kthim në ligjin e Sheriatit dhe goditje ndaj të drejtave të grave dhe të pakicave.

Jolani projekttoi një vizion ndryshe për vendin e shkatërruar nga lufta dhe, ai përdori gjithashtu publikisht emrin e tij të vërtetë për herë të parë, Ahmed al- Sharaa, në vend të pseudonimit të luftës me të cilin ai njihet gjerësisht. Ndërsa përparimet ushtarake të koalicionit rebel zgjerojnë territorin dhe popullsinë nën kontrollin e tyre, Jolani këmbëngul se civilët nuk kishin asgjë për t’u frikësuar në menaxhimin e zonave të kontrolluara nga rebelët në Siri. “Njerëzit që i frikësohen qeverisjes islame ose kanë parë zbatime të pasakta të tij ose nuk e kuptojnë siç duhet”, deklaroi ai politikisht korrekt, pa mohuar natyrën islame të shtetit të ri.

Grupi po siguron civilët dhe grupet që pësuan persekutim nga duart e grupeve ekstremiste dhe xhihadiste në luftën civile dhjetëvjeçare të Sirisë. Ai thotë gjithashtu se ka bërë gjithçka për t’u thënë publikisht të krishterëve dhe pakicave të tjera fetare dhe etnike se ata do të jetojnë të sigurt nën sundimin e saj. Grupet e të drejtave të njeriut dhe monitoruesit lokalë megjithatë kanë ngritur alarmin për trajtimin më të fundit të HTS ndaj disidentëve politikë në Idlib, duke pretenduar se grupi kreu masa të ashpra ndaj protestave, torturoi dhe abuzoi me disidentët. Jolani i tha CNN se incidentet e abuzimit në burgje “nuk ishin bërë nën urdhrat apo udhëzimet tona” dhe HTS i kishte hetuar tashmë përgjegjësit e përfshirë.

Jolani u distancua kundër emërtimit të qëndrueshëm terrorist të HTS, duke e quajtur “kryesisht politike dhe, në të njëjtën kohë,

të pasaktë”, duke argumentuar se disa praktika ekstreme islamike kishin “krijuar një ndarje” midis HTS dhe grupeve xhihadiste. Ai pretendoi se ishte kundër disa prej taktikave më brutale të përdorura nga grupet e tjera xhihadiste, të cilat çuan në ndërprerjen e lidhjeve të tij me ta. Ai gjithashtu pretendoi se ai kurrë nuk ishte i përfshirë personalisht në sulmet ndaj civilëve.

Inspektorët e armëve të OKB-së kthyen prova “të shumta dhe të padiskutueshme” të përdorimit të gazit nervor në Siri, tha të hënën Sekretari i Përgjithshëm Ban Ki-moon, duke i quajtur gjetjet “përtej dyshimit dhe përtej zbehjes”. Raporti prej 38 faqesh i inspektorëve u publikua pasi Ban informoi anëtarët e Këshillit të Sigurimit mbi përmbajtjen e tij. Ekipi gjeti atë që e quajti “prova të qarta dhe bindëse” se agjenti nervor sarin u shpërnda nga raketa tokë-tokë “në një shkallë relativisht të madhe” në periferi të kryeqytetit sirian Damask, më 21 gusht. Ekipi identifikoi dy lloje ose raketa që tha se ishin përdorur për të shpërndarë gazin dhe trajektoret e tyre, dhe vëzhguesit ndërkombëtarë kanë thënë se ato armë nuk dihet se janë në duart e rebelëve që luftojnë kundër qeverisë së presidentit sirian Bashar al-Assad.

Assad është gjenerata e dytë e një dinastie familjare autokratike që mbajti pushtetin në Siri për më shumë se pesë dekada. Ka studiuar në Londër, dhe e mori pushtetin në një zgjedhje të pakundërshtueshme pas vdekjes së babait të tij Hafez al-Assad, i cili kishte udhëhequr Partinë Baath që kur mori pushtetin në

IZRAELI DO TË MIRËPRESË HUMBJEN E PAPRITUR TË NDIKIMIT TË IRANIT NË SIRI. POR FORCAT E NETANYAHUT, NË TË NJËJTËN KOHË, KANË LËVIZUR TASHMË PËR TË FORCUAR KUFIRIN E VENDIT ME SIRINË, NJË REFLEKTIM I FRIKËS QË MBËSHTET NGJARJET E DITËVE TË FUNDIT. NË RUSI, PUTIN DO TË KUJDESET GJITHASHTU PËR EFEKTET E RËNIES SË ASSADIT NGA PUSHTETI. KA EFekte TË DUKSHME USHTARAKE PASI RUSIA PËRDORI DY BAZA NË SIRI PËR TË PROJEKTUAR FORCËN NË LINDJEN E MESME, SI DHE PASOJA TË MUNDSHME PËR UKRAINËN.

1970. Ashtu si babai i tij, gjatë gjithë luftës civile 13-vjeçare, janë akuzuar për shkelje të rënda të të drejtave të njeriut dhe sulme brutale kundër civilëve, me raporte për përdorimin e urisë si armë lufte, zhdukje me forcë dhe vrasje.

Ndër mizoritë më të rënda të Assadit ishte sulmi me gaz sarin i vitit 2013 në qytetin Ghouta, i cili vrau më shumë se 1,400 njerëz dhe u etiketua një krim lufte nga sekretari i përgjithshëm i atëhershëm i OKB-së. Objektet famëkeqe të paraburgimit të Assadit ishin vrma të zeza ku çdokush që konsiderohej kundërshtar i regjimit zhdukej, me raporte të përhapura për tortura dhe kushte çnjerëzore. Në vitin 2017, një raport i Amnesty International pretendonte se rreth 13,000 njerëz ishin varur nga viti 2011 deri në 2015 në burgun Saydnaya.

Por ekspertët pyesin nëse faza tjetër do të jetë një agim i ri për një popull të mbytur nga një autokraci brutale, apo nëse sektarizmi do të sjellë një lloj tjetër sundimi autoritar, aq më keq në një të ngjashëm me talebanët në Afganistan. Presidenti i SHBA-ve, Joe Biden e përshkroi rënien e regjimit të Assadit si një “mundësi historike për popullin e shumëvuahtur të Sirisë për të ndërtuar një të ardhme më të mirë”, por paralajmëroi se ishte gjithashtu një moment rreziku dhe pasigurie në rajon dhe nuk tha asgjë për të ardhmen e “terroristit” Jolani.

Izraeli do të mirëpresë humbjen e papritur të ndikimit të Iranit në Siri. Por forcat e Netanyahu, në të njëjtën kohë, kanë lëvizur tashmë për të forcuar kufirin e vendit me Sirinë, një refleksim i frikës që mbështet ngjarjet e ditëve të fundit. Në Rusi, Putin do të kujdeset gjithashtu për efektet e rënies së Assadit nga pushteti. Ka efekte të dukshme ushtarake pasi Rusia përdori dy baza në Siri për të projektuar forcën në Lindjen e Mesme, si dhe pasoja të mundshme për Ukrainën. “Aventura ushtarake e Putinit në Siri ishte e dizajnuar të demonstronte se Rusia është fuqi e madhe dhe mund ta projektojë ndikimin e saj jashtë vendit”, tha Phillip Smyth, ekspert për Lindjen e Mesme. “Humbja e Sirisë është shuplakë e fortë në fytyrën e Putinit”. Megjithatë, dy bazat ushtarake ruse në Siri, aeroporti Khmeimim dhe porti i Tartusit, mbeten për t’u mbrojtur. Nëse, siç pretendojnë agjencitë ruse, kryengritësit nuk kanë garantuar vërtetë sigurinë e tyre, humbja e dy bazave do të përbënte një goditje serioze për ambiciet gjeopolitike të Putinit në Mesdhe dhe Afrikë.

Në Ballkan shtetet “vegla” të Putin besoj se do të zhgënjehen nga dobësimi i fuqisë së tij në Siri. Ne në Shqipëri, duke shpresuar për më të mirën duhet të përgatitemi edhe për më të keqen, pasi grupe ushtarake terroriste dhe me mercenarë mund të sfidojnë sigurinë e shteteve të ndryshme. Shenjat dhe sinjalet e fundit në Banjckë dhe në Zubin Patok tregojnë se këta grupe proxy ekzistojnë, financohen, mbështeten dhe “ushqehen” nga shtete dhe forca me qëllime të errëta.

SKËNDERBEGASI

Dhimitër Lala, mjeshtër i kinematografisë shqiptare

Ish-partizani e skënderbegasi Dhimitër Lala, që u ul në shkollën e kadetëve më 28 mars 1945, ditën e çeljes së saj, është një nga emrat e njohur të kinematografisë shqiptare. Dhimitër Lala u lind në qytetin e Pogradecit, më 2 tetor 1931. Fëmijërinë e shkollimin e kaloi në këtë qytet të bukur buzë liqenit. Kur në fshat erdhi brigada e IV Sulmuese, ai i bashkohet asaj dhe del partizan. Me këtë njësi partizane ai ka marrë pjesë në shumë beteja, përfshi dhe atë për çlirimin e Tiranës. Ai është një nga kadetët e parë që erdhën direkt nga Lufta Antifashiste Nacional-Çlirimtare kadet në shkollën ushtarake “Skënderbej”, që ditën e parë të çeljes së saj, më 28 mars të vitit 1945. Ai ka qenë ndër skënderbegasit më të mirë në mësimet atë kohë, por që shfaqte dhe pasionin e dëshirën e madhe për artin. Në kujtesën e tij, shkolla “Skënderbej” mbetet institucioni kryesor që e përgatiti, mësoi e edukoi që të ecte përpara në karrierën ushtarake dhe më pas në rrugën e vështirë të artit.

Në vazhdim ai kreu dhe shkollën e lartë ushtarake, ku për disa vite punoi në strukturat ushtarake. Por në vitin 1953, ai largohet nga ushtria dhe nis punën në Kinostudion “Shqipëria e Re”. Artisti Dhimitër Lala ka bërë 25 filma dokumentarë e ka xhiruar shumë aktivitete brenda vendit dhe jashtë tij.

Artisti Dhimitër Lala, iu bashkua Lëvizjes Nacional Çlirimtare, ku luftoi deri në çlirimin e vendit. Për aftësi në luftë mori “Medaljen e Trimërisë”, “Medaljen e Çlirimit” dhe “Medaljen e Kujtimit”.

Pas lufte ndoqi shkollën “Skënderbej”, duke qenë një nga nxënësit e parë që erdhën nga lufta me armë mbi supe në shkollën ushtarake.

Ndoqi më pas dhe studimet e larta ushtarake dhe u titullua oficer. Punoi pak vite në këtë zanat deri në nëntor 1953 e pastaj e kaluan te Kinostudio “Shqipëria e Re”. Fillimisht e lanë përgjegjës të kinemave dhe shumë shpejt ndihmës operator. Artin e donte shumë dhe e ndiente veten shumë mirë mes artistëve. Aty u njoh dhe mësoi çdo gjë rreth kamerës nga Hamdi Ferhati, operatori i parë shqiptar. Veç tij një ndihmesë të madhe i dha dhe Mandi Koçi. Nuk e harron momentin kur gjatë inaugurimit të argjinaturës së Gjadrit në vitin 1956, Hamdi Ferhati i zgjati kamerën dhe i tha “Filmo!”, fluturoi nga gëzimi. Si asistent operator punoi dhe në filmin e parë artistik shqiptar, filmin e Hysen Hakanit “Fëmijët e saj”. Në vitin 1958 kaloi përfundimisht te kronika e dokumentarët... I ra kryq e tërthor Shqipërisë e nuk la cep pa filmuar. Po kështu ka qenë prezent në shumë takime ndërkombëtare e ka filmuar dhjetëra personalitete të botës që vizituan Shqipërinë në vitet 50-60, nga Hrushovi te Çu En Lai

si dhe shumë udhëtime jashtë shtetit për të bërë dokumentarë nga Kina në Irlandën e Veriut.

Vlerësime të kolegëve artistë:

Ylli Pepo, regjisor: Dhimitër Lalën e kam njohur nga afër në vitin 1971, kur së bashku me tre kolegë të shquar erdhën në TVSH, i cili sapo hidhte hapat e parë drejt profesionalizmit. Ai ishte një profesionist. Më shumë se çdo fjalë flasin filmat që ruhen në arkiva e që përbëjnë një thesar të madh për breza të tërë.

Elvira Diamanti, aktore: Falë punës e kontributit të tij të çmuar, në Arkiv kemi pamje të rralla, të cilat kanë vlera të mëdha artistike, historike e dokumentare.

Endri Keko: Kam bashkëpunuar me të shumë herë dhe e çmoj për forcën dhe energjinë si askënd tjetër nga operatorët e kinokronikës, ndaj nuk hezitova ditët e para të shkurtit 1966, t'i propozoja të shkonim në një udhëtim të gjatë.

Vladimir Marko: Dhimitër Lala është një personalitet në artin e magjishëm të kinematografisë dhe padyshim një nga pionierët e parë. Ai ka qenë mësuesi im i parë drejt fotografisë, më ka mësuar kamerën dhe lojën brilante të imazhit e të dritës.

Bujar Kapexhiu: Kronikat e filmat dokumentarë janë skeduar në Arkivin Shtetëror si dëshmitarë të një pune të madhe e të palodhur të këtij kineasti të talentuar. Ai meriton të kujtohet, të vlerësohet dhe të falënderohet për kontributin e tij të shquar në kinematografi.

Pirro Milkani: Më shumë se kushdo tjetër për Lalën, flasin ato mijëra metra filma kronikalë e dokumentarë që realizoi dora e tij.

Mevlan Shanaj: Njohja e gjatë me të më ka ngulitur në mendje se ky njeri është shembulli i pasionit për punën dhe, nëse do të doja të portretizoja një kineast punëtor, nuk do të kërkoja model tjetër.

Ekspertët ushtarakë dhe civilë nga e gjithë NATO-ja u takuan në selinë e NATO-s, për të rritur bashkëpunimin e mëtejshëm për të kundërshtuar kërcënimet ndaj infrastrukturës kritike nënujore.

Atyre iu bashkuan përfaqësues të industrisë, duke përfshirë operatorët e telekomunikacionit. Pjesëmarrësit në takim shqyrtuan mekanizmat për të rritur ndërgjegjësimin për situatën, për të rritur shkëmbimin e informacionit dhe gatishmërinë, si dhe për të penguar dhe mbrojtur kundër sulmeve ndaj infrastrukturës nënujore.

“Përdorimi i inovacionit dhe teknologjisë, duke përfshirë rritjen e ndjeshmërisë dhe monitorimit për zbulimin e aktiviteteve të dyshimta pranë infrastrukturës kritike nënujore, është një fokus kyç”, - tha ambasadori Jean-Charles Ellermann-Kingombe, Ndihmës Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s për Inovacionin, Hibriden dhe Kibernetikën. “Ky nuk është një problem i ri i vendosur për NATO-n, por është një problem që kërkon bashkëpunim edhe më të ngushtë midis aktorëve civilë dhe ushtarakë përballë intensifikimit të fushatave armiqësore, përfshirë edhe Rusinë.”

Në maj, NATO nisi një Qendër të re Detare për Sigurinë e Infrastrukturës Kritike Nënujore brenda Komandës Detare të Aleancës në Mbretërinë e Bashkuar. Me kërcënimet në rritje ndaj infrastrukturës nënujore, NATO krijoi në fillim të këtij viti një Rrjet Kritik Nënujor për të përmirësuar shkëmbimin e informacionit dhe koordinimin për sigurinë e kabllave dhe tubacioneve nënujore. Rrjeti bashkon palët e interesuara nga qeveritë e Aleatëve, industritë, selitë civile dhe ushtarake të NATO-s, si dhe aktorë të tjerë përkatës.

Aktivitetet detare të NATO-s
Oqeanet e botës na lidhin. Ato janë thelbësore për tregtinë globale dhe mënyrën tonë të jetesës. Sot, transporti detar përbën 90 për qind të të gjithë tregtisë ndërkombëtare të lëndëve të para dhe mallrave të prodhuara, dhe cisternat bartin më shumë se gjysmën e naftës në botë. NATO është e përkushtuar për të forcuar qëndrimin e Aleancës dhe ndërgjegjësimin e situatës për të penguar dhe mbrojtur kundër të gjitha kërcënimeve në fushën detare. Kjo përfshin ruajtjen e lirisë së lundrimit, sigurimin e rrugëve tregtare detare dhe mbrojtjen e linjave kryesore të komunikimit dhe pikave të mbytyes së Aleancës, si dhe sigurimin e furnizimeve dhe përforcimeve përgjatë rrugëve transatlantike gjatë krizës dhe konfliktit.

Qëndrimi Detar i Aleancës
Domeni detar përfshin oqeanet dhe detet – duke përfshirë gjithçka në, mbi dhe nën sipërfaqe, në të gjitha drejtimet. Ai formon një vazhdimësi me fusha të tjera operacionale (toka, ajri, hapësira dhe hapësira kibernetike).

Qëndrimi Detar i Aleancës përshkruan aftësitë dhe funksionet e NATO-s në fushën detare dhe se si ajo përdor forcat e saj detare për të mbështetur tre detyrat kryesore të Aleancës: parandalimin dhe mbrojtjen, parandalimin dhe menaxhimin e krizave dhe sigurinë bashkëpunuese.

Forcat detare të Aleancës përbëhen nga forca detare, sensorë dhe aftësi të tjera që kontribuojnë në sigurinë e Aleancës. Qëndrimi Detar i Aleancës mbështetet në këto forca për të kryer tre funksionet e mëposhtme:

Funksioni strategjik: Prania e forcave detare krijon efekte strategjike dhe parandaluese, duke përfshirë sigurimin dhe mesazhet, dhe demonstroi synimin e NATO-s për të vepruar sipas nevojës. Fleksibiliteti i forcave detare siguron disponueshmërinë pothuajse të menjëhershme të paketave të forcës në thelb të përshtatshme që japin një sërë opsionesh të matura dhe të zbatueshme politike dhe ushtarake.

Funksioni i sigurisë: NATO ruan një mjedis detar të sigurt përmes një sërë operacionesh dhe/ose aktiviteteve të sigurisë detare. Forcat detare ofrojnë një mekanizëm të gatshëm dhe fleksibël dhe shkathësi të konsiderueshme për një gamë dhe shkallë të gjerë misionesh dhe detyrash.

Funksioni i luftimit: Në rast të një konflikti, forcat detare mund të kalojnë me shpejtësi nga misionet dhe detyrat me intensitet të ulët në intensitet të lartë. Aftësitë dhe forcat sipërfaqësore, nëntokësore dhe mbi sipërfaqe mund të punojnë së bashku për të ushtruar mohimin ose kontrollin e detit, për të mbështetur përforcimin, për të mbrojtur asetet, për të projektuar fuqinë dhe për të mbështetur forcat e përbashkëta dhe efektet e përbashkëta.

Forcimi i qëndrimit detar të NATO-s në përgjigje të luftës së Rusisë në Ukrainë

Që nga aneksimi i paligjshëm i Krimesë nga Rusia në vitin 2014, Aleanca ka përshtatur dhe forcuar parandalimin dhe qëndrimin e saj mbrojtës në të gjitha fushat. Në përgjigje të pushtimit të plotë të Rusisë të Ukrainës në shkurt 2022, NATO aktivizoi planet e saj të reagimit të diplomuar dhe vendosi elementë të gatishmërisë së

Aleatët e NATO-s bashkojnë forcat për të rritur sigurinë e infrastrukturës kritike nënujore

lartë të Forcës së Reagimit të NATO-s (NRF) për herë të parë në një rol parandalues dhe mbrojtës – duke përfshirë aktivizimin e Forcat e Përhershme Detare, të cilat janë pjesë e Task Forcës së Përbashkët të Gatishmërisë Shumë të Lartë të NRF (VJTF).

Që nga shkurti i vitit 2022, NATO ka rritur aktivitetet e saj të vigjilencës – duke përfshirë një prani të shtuar të aeroplanmbajtësve aleatë në Detet Baltik, Adriatik dhe Mesdhe, dhe vendosjen e Grupeve të shumta Sulmuese të Transportuesve – për të siguruar ndërgjegjësimin e duhur strategjik dhe gatishmërinë e forcës. Duke përdorur një ritëm të qëllimshëm të aktivitetit ushtarak në të gjitha zonat gjeografike të Aleancës, si dhe në të gjitha fushat operacionale dhe zonat funksionale, dislokimet me shumë transportues demonstron vendosmërinë e aleatëve për të mbrojtur popullatat e NATO-s dhe për të mbrojtur çdo centimetër të territorit aleat - duke përfshirë ujërat territoriale aleate - në çdo kohë.

Nëpërmjet stërvitjeve detare, aleatët dhe partnerët e NATO-s po ruajnë dhe zhvillojnë kompetencat luftarake, duke ndërtuar ndërveprim midis forcave të tyre si dhe duke përmirësuar aftësitë e tyre të përgjithshme të kombinuara detare dhe gatishmërinë për të gjitha operacionet, ndërkombëtare dhe kombëtare. Disa fusha dhe kompetenca që përfshihen në ushtrime përfshijnë: kapacitetet luftarake të nivelit të lartë, të tilla si mbrojtja e linjave detare të komunikimit, përforcimi i shpejtë, operacionet amfibe, lufta kundër nëndetësve, sulmi tokësor, sulmi me precizion të thellë dhe ajri dhe raketa e integruar. mbrojtja; përballimi i kërcënimeve hibride në fushën detare; mbrojtja nga kërcënimet në hapësirën kibernetike; dhe kundërvënien e kërcënimeve kundër grupeve të sulmeve ajrore.

Forcat e Përhershme Detare të NATO-s
Forcat Detare të Përhershme (SNF) janë një aftësi thelbësore detare e Aleancës dhe një pjesë qendrore e qëndrimit të saj detar. Nën kontrollin operacional të NATO-s, ato i ofrojnë Aleancës një aftësi detare të vazhdueshme, të besueshme dhe të shkathët që mund të vendoset me shpejtësi në kohë krize ose tensioni. SNF është një forcë parandaluese shumëkombëshe që mund të ofrojë një përgjigje të shpejtë për t'u mbrojtur kundër çdo kundërshtari të mundshëm dhe të kontribuojë në menaxhimin e krizave, bashkëpunimin e sigurisë me partnerët dhe sigurinë detare. Ata kryejnë një program ushtrimesh, manovrash dhe vizitash të planifikuara në port. Ata gjithashtu kryejnë stërvitje të përbashkëta stërvitore me partnerët e NATO-s për të rritur ndërveprueshmërinë.

Infrastruktura kritike nënujore
Kabllot nënujore mbartin rreth 10 trilion dollarë transfertat çdo ditë; dy të tretat e naftës dhe gazit në botë ose nxirren në det ose transportohen nga deti; dhe rreth 95 për qind e flukseve globale të të dhënave transmetohen përmes kabllave nënujore. Për NATO-n, mbrojtja e infrastrukturës kritike nënujore është thelbësore për sigurinë dhe mbrojtjen, sepse është çelësi për sigurimin dhe mbrojtjen e prosperitetit të shoqërive aleate.

NATO ka vite që punon për të rritur sigurinë e infrastrukturës kritike. Pas sabotimit të gazsjellësit “Nord Stream” në shtator 2022, aleatët kanë rritur praninë e tyre ushtarake në rajon. NATO ka krijuar gjithashtu një Qelizë të Koordinimit të Infrastrukturës Nënujore

Kritike për të mbështetur angazhimin midis aleatëve të NATO-s, partnerëve dhe sektorit privat. Udhëheqësit e NATO-s ranë dakord të krijojnë një Qendër të re Detare të NATO-s për Sigurinë e Infrastrukturës Kritike Nënujore brenda Komandës Detare të Aleancës në Mbretërinë e Bashkuar. Ata ranë dakord gjithashtu të krijojnë një rrjet për NATO-n, aleatët individualë, sektorin privat dhe aktorë të tjerë përkatës për të përmirësuar shkëmbimin e informacionit dhe shkëmbimin e praktikave më të mira.

Përveç kësaj, NATO po punon më gjerësisht me Bashkimin Evropian përmes Task Forcës NATO-BE për Rezistencën e Infrastrukturës Kritike, e cila përfshin infrastrukturën kritike nënujore në punën e saj.

Operacionet dhe aktivitetet detare të NATO-s
Duke u mbështetur në fuqinë e forcave të saj detare, operacionet detare të NATO-s kanë demonstruar aftësinë e Aleancës për të arritur objektivat strategjike në kontekste shumë të ndryshme.

Operacioni “Sea Guardian”
Operacioni “Sea Guardian” (OSG) ruan një mjedis detar të sigurt në Detin Mesdhe përmes tre detyrave kryesore: ndërtimi i kapaciteteve të sigurisë detare, ndërgjegjësimi për situatën dhe kundër terrorizmit. Operacioni filloi në nëntor 2016 si pasardhës i Operacionit “Active Endeavour”.

Aleatët dhe partnerët mund të kontribuojnë në mënyrë fleksibël në Operacionin “Sea Guardian” në mënyra të ndryshme: nëpërmjet “mbështetjes së drejtpërdrejtë”, duke vendosur asetet nën komandën operacionale të NATO-s dhe “mbështetjes së lidhur” me asetet që mbeten nën komandën kombëtare. Operacioni “Sea Guardian” është nën komandën operacionale të Komandës Detare Aleate në Northwood, Mbretëria e Bashkuar, e cila shërben si qendër e Aleancës për shkëmbimin e informacionit të sigurisë detare.

Çdo vit, Operacioni “Sea Guardian” kryen pesë deri në gjashtë operacione të fokusuara në zona specifike me interes në Mesdhe. Këto operacione përdorin detin, ajrin, nëndetin dhe asetet e tjera për të mbledhur, zhvilluar dhe mbajtur një pamje të saktë të aktivitetit të përditshëm në pjesë të ndryshme të Detit Mesdhe. Në këtë kontekst, operacionet më të përqendruara të kryera nën Operacionin “Sea Guardian” përfshijnë gjithashtu vizita portuale në vendet jo anëtare të NATO-s. Si pjesë e Operacionit “Sea Guardian”, NATO bashkëpunon me vendet partnere dhe organizata të tjera ndërkombëtare. Për shembull, Australia kontribuoi në Operacionin “Sea Guardian” në 2022 me një fluturim avioni patrullimi detar.

Mbështetje për krizën e refugjatëve dhe emigrantëve në Detin Egje
NATO ka kontribuar në përpjekjet ndërkombëtare për të ndihmuar në krizën e refugjatëve dhe emigrantëve që nga shkurti 2016. Për këtë qëllim, si pjesë e Aktivitetit të Aleancës në Egje, anijet e NATO-s kanë kryer zbulim, monitorim dhe mbikëqyrje të kalimeve brenda Egjeut, në bashkëpunim me Rojet bregdetare greke dhe turke dhe nëpërmjet vendosjes së lidhjeve të drejtpërdrejta me Frontex (agjencia e menaxhimit të kufijve të BE-së). Anijet e NATO-s ndihmojnë për të prerë linjat e trafikut të paligjshëm brenda Detit Egje, ndërkohë që ofrojnë ndërgjegjësim për situatën detare.

KAPITEN (P) VERI TALUSHLLARI

Kolonel (P) Hys Hasa, skalitësi i historive njerëzore

Kolonel (P) Hys Hasa, skalitësi i historive njerëzore, është nga ata njerëz që u shkon ajo thënia: “Vitet janë numra”. Mbi të 70-at, por punëtor dhe kërkues i palodhur, Dhe nuk heziton të shkruajë. Për këdo e mbi gjithçka. Kuksianët janë fatmirë që kanë një kronist si Hysa. Por edhe shqiptarët sot me banim në Filadelfia, SHBA, ku ai jeton. Edhe Shoqata Atdhetare “Bijtë e Shqipes” dhe Forumi i Ushtarakëve, pjesë e saj. Në mbi 20 librat e tij, siç thotë miku e kolegu ynë, kryekomisar (P) Lutfi Bami, Hysa ka krijuar një mozaik të vërtetë që mbartin vlera arkivore dhe vërtetësi njerëzore, emocionet e jetës së kuksianëve dhe bashkatdhetarëve në shumë breza. Ka një emërues të përbashkët në librat e Hysës: dashurinë dhe mirënjohjen për vendlindjen, dhe për çdo cep të Shqipërisë ku ka shërbyer si ushtarak. Librat e tij janë manuale dashurie, dashamirësie, kujtese e përbashkimi të vlerave më të mira njerëzore në kohëra, që ruajnë e rrisin krenarinë kombëtare. Pak ditë më parë në Shtëpinë e Shqiptarit në Filadelfia, për të cilën kemi shkruar në këtë Gazetë, u bë promovimi i disa librave të z. Hys Hasa botuar kohët e fundit ku morën pjesë miq e dashamirës, anëtarë të Shoqatës “Bijtë e Shqipes” por edhe të ardhur nga shtete e qytete të SHBA-së, studiues, shkrimtarë, ushtarakë. Dhe gjithkush e ka një vlerësim për shkrimet dhe librat e tij. “Të skalitësh gurin e drurin është mjeshtëri, por të skalitësh fjalën, kohën, njerëzit, ngjarjet, është mençuri”, thotë dikush. “I bie malit, e bën të mendohet, i hynin shpirtit brenda, e bën të mrekullohet” thotë një tjetër. E vlerësimet nga Dritan Matraku, kryetar i Shoqatës “Bijtë e Shqipes” apo Ali Sopi i Forumit të Ushtarakëve, Mëhill Velaj, kryetar i Shoqatës së Shkrimtarëve Shqiptarë në SHBA, shkrimtari Adnan Mehmeti apo akademik Skënder Kodra, dr. Behxhet Asani, kolegët tanë Petrit Zanaj apo Dirka Xhakolli nuk kanë të sosur. Se në librat e Hysës ka vend për të gjithë e për gjithçka. Ai shkruan për martirë e për dëshmorë, por edhe për atdhetarë të rreshtuar në formacione të tjera luftarake, shkruan për funksionarë komunistë, për Heroin e Popullit Rahman Parllaku, por edhe për Muharrem Bajraktarin, për të dënuar politikë, për intelektualë të vërtetë, pa u shqetësuar se kanë qenë komunistë, ballistë, monarkistë, demokratë, socialistë... Vetë Hysa thotë se unë shkruaj për vlera

pozitive, për njerëz që meritojnë mirënjohje, nga më të thjeshtët deri te ministra e deputetë, intelektualë e shkencëtarë, personazhe që i takoj në kafe apo në rrugë, në mjedise familjare apo festive, dhe vlerësoj ndershmërinë dhe shqiptarizmin që dëshiroj ta kultivojmë te brezat e rinj që Shqipëria dhe shqiptarizma të kenë të ardhme. Mjaft të jenë njerëz që kanë dhënë për vendlindjen e tij, Vilën, për Lumën, Krumën, Shishtavecën, Kukësin, Kosovën apo gjithë Shqipërinë. Kjo do të thotë të pasurosh Historinë, të lësh një trashëgimi që brezat do ta vlerësojnë shumë, shumë. Por vendlindja e tij nuk priti të nesërmen, por me respekt e mirënjohje e bëri birin e tij punëtor e kronist, shkrimtar e veprimtar, Kolonelin në pension Hys Hasa “Nderi i Qarkut Kukës”, veç vlerësimeve e mirënjohjeve të tjera. Edhe ne, kolegë e tij, që me dekada e vite kemi punuar së bashku kemi veç fjalë të ngrohta e mirënjohëse për punën e sakrificat, kënaqësinë për familjen e mrekullueshme që e rrethon, urime për shëndet dhe botime të tjera.

“K’cimi i Tropojës”, rilindje e vlerave të braktisura nën pluhurin e harresës

“K’cimi i Tropojës” shpallet zyrtarisht pjesë e Listës Përfaqësuese të Trashëgimisë Kulturore Jo materiale të Njerëzimit në UNESCO.

Vallja e Tropojës ose ndryshe ‘K’Cimi i Tropojës’ është kërcyer tradicionalisht në Malësinë e Gjakovës, por “më tepër e ka kërcyer Gashi”.

Vallet popullore të Malësisë së Gjakovës shquhen për ritmin dhe ekspresivitetin e veçantë. Tipari dallues i valleve popullore të burrave është forca e dinamizmi, ato ndonëse karakterizohen nga spontaniteti në interpretim, ato kanë edhe një tematikë të caktuar. Ndërsa vallet e grave janë tejet dinamike elegante, herëherë shpërthyes, por edhe të shtruara plot krenari dhe hijeshi. Përfytyro fluturimin e shqipes e të Sokolit, aty nis ritmin vallja malësore e Malësisë së Gjakovës.

Ky vallëzim festiv, simbol i identitetit kulturor të Tropojës, ruan traditat shekullore përmes muzikës, ritualeve dhe veshjeve tradicionale, duke promovuar pasurinë kulturore shqiptare globalisht. Pas vlerësimit pozitiv nga Organizmi i Vlerësimit të UNESCO-s, gjatë sesionit të 19-të të Komitetit Ndërqeveritar për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Jo materiale, në Asuncion, Paraguaj, “K’cimi i Tropojës” është tashmë pjesë e Listës Përfaqësuese të Trashëgimisë Kulturore Jo materiale të Njerëzimit.

“K’cimi i Tropojës”, i njohur gjithashtu si “K’cim Veni”, është një vallëzim festiv që ka ruajtur vitalitetin e tij ndër shekuj. Ai përfshin elementë të artit performues, traditave gojore, ritualeve dhe ngjarjeve festive.

Vallëzimi interpretohet në raste të ndryshme ceremoniale dhe shoqërore, si dasma, fejesa dhe festa lokale.

Lëvizjet e tij ritmike, të shoqëruara me tupan, çifteli dhe fyell, simbolizojnë energjinë dhe gëzimin që karakterizojnë këtë komunitet.

Performancat shpesh përfshijnë veshje tradicionale dhe shami të kuqe ose të verdhë, duke ruajtur kështu autenticitetin e elementit.

“K’cimi i Tropojës” mbetet i gjallë përmes transmetimit brez pas brezi, si në kontekste spontane ashtu edhe përmes përfshirjes në kurrikulat arsimore lokale. Kjo siguron vazhdimësinë dhe zhvillimin e tij, duke e kthyer në një simbol kombëtar të identitetit kulturor shqiptar. Vallja e Tropojës mund të interpretohet nga të rinjtë në ngjarje shoqërore private më të vogla dhe tubime shoqërore të relaksuara. Përveç vallëzimeve ku K’cimi kryhet i përzier, nga burra dhe gra, vajza dhe djem, ekziston edhe një shumëllojshmëri e valleve martesore gjinore rituale ku interpretohet K’cimi, të tilla si, vallja e grave të moshuara, vallja e nuseve të

reja të farefisit, vallja e vajzave dhe vallja e burrave. Vallja e nuseve të reja është vallëzimi i vetëm ku K’cimi interpretohet individualisht, ku nuset e reja, ndoshta nga rajone të tjera, tregojnë se sa mirë kanë arritur të mësojnë vallëzimin e K’cimit. Sidoqoftë, vallëzimi kryhet nga disa çifte njëkohësisht, shpesh përfshin një burrë dhe një grua, por jo domosdoshmërisht, me ndërrimin e partnerëve sipas rastit dhe zgjedhjes së valltarëve.

Performanca bashkëkohore gjithnjë e më shumë përfshin burra, gra dhe fëmijë. Ritmi i tij është i shpejtë dhe i gëzueshëm. Njerëzit nuk e prekin njëri-tjetrin gjatë kërcimit, por e kryejnë atë ballë për ballë. Lëvizjet janë vertikale, dhe kërcimtarët shpesh bëjnë kërcim-hedhje me një farë lartësie nga toka, duke i ngritur krahët lart dhe duke i shtrirë ata anash, ndërsa

lëvizin rreth njëri-tjetrit në një hapësirë të kufizuar, duke mbajtur pozicionin ballë për ballë. Ndërsa në disa raste, vallëzimi lejon improvizim dhe shprehi sipas ndjenjave të valltarit. Më shumë kuptimet tradicionale të K’cimit lidhen me festimet e pranverës. Me kalimin e kohës, kuptimi shoqëror i vallëzimit është përshtatur me ndryshimin e zakoneve dhe përfshin shprehje miqësie. Të rinjtë përdorin mundësinë e dhënë nga K’cimi, për t’u njohur me njëri-tjetrin. K’cimi luhet me tupan, çifteli dhe fyell. Pjesëtarët e komunitetit që praktikojnë K’cimin vazhdojnë në disa raste të veshin kostume tradicionale ceremoniale, megjithëse jo vetëm ato. Gjatë ceremonive më solemne, të tilla si dasma, familjet në Tropojë, ose me origjinë nga Tropoja, por që jetojnë diku tjetër, kanë tendencë të veshin kostume tradicionale kur kërcëjnë K’cimin.

Përdorimi i satelitëve për projeksionin e forcave të armatosura

Në peizazhin ushtarak të sotëm me zhvillim të shpejtë, rëndësia e satelitëve në rritjen e projeksionit të forcës nuk mund të mbivlerësohet. Këta roje qiellore që rrotullohen rreth planetit tonë luajnë një rol kryesor në luftën moderne, duke vepruar si shtylla kurrizore e planifikimit strategjik, mbledhjes së inteligjencës dhe komunikimeve në kohë reale. Imagjinoni një lojë shahu ku çdo lëvizje monitorohet, analizohet dhe kundërshtohet me saktësi - kjo është mënyra se si satelitët transformojnë operacionet ushtarake. Ata u ofrojnë komandantëve mjetet e nevojshme për të parashikuar kërcënimet e mundshme dhe për t'iu përgjigjur dinamikisht një fushëbeteje që ndryshon vazhdimisht.

Satelitët nuk janë vetëm vëzhgues pasivë; ata janë pjesëmarrës aktivë në strategjinë ushtarake. Duke ofruar të dhëna dhe inteligjencë në kohë reale, ata fuqizojnë udhëheqësit ushtarakë për të marrë vendime të informuara, duke lejuar një qasje më fleksibël dhe më adaptive ndaj luftimeve. Për shembull, gjatë një konflikti, aftësia për të marrë përditësime të menjëhershme mbi lëvizjet e armikut mund të nënkuptojë ndryshimin midis suksesit dhe dështimit. Kjo aftësi rrit ndërgjegjësimin e situatës, duke u mundësuar forcave të projektojnë fuqinë në mënyrë efektive në distanca të mëdha, pavarësisht nga barrierat gjeografike.

Për më tepër, integrimi i teknologjisë satelitore në operacionet ushtarake ka revolucionarizuar mënyrën se si kombet kryejnë operacionet e vëzhgimit dhe inteligjencës. Ka ikur koha e mbështetjes vetëm në zbulimin me bazë tokësore; tani, ne kemi një sërë satelitësh të sofistikuar që mund të monitorojnë aktivitetet e armikut nga lart. Ky ndryshim jo vetëm që rrit efektivitetin e planifikimit taktik, por gjithashtu kontribuon ndjeshëm në sigurinë kombëtare. Të dhënat e mbledhura nga këta satelitë mund të analizohen për të parashikuar veprimet e armikut, për të vlerësuar kërcënimet e mundshme dhe për të zhvilluar strategji që përdorin elementin e befasisë. Në thelb, satelitët janë bërë mjete të domosdoshme për projeksionin e forcës ushtarake. Ato rrisin aftësinë e forcave të armatosura për të operuar pa probleme nëpër terrene dhe mjedise të ndryshme, duke ofruar mbështetje thelbësore si në kohë paqeje ashtu edhe në situata luftarake. Ndërsa gërmojmë më thellë në rolet e ndryshme që luajnë satelitët në strategjinë ushtarake, bëhet e qartë se ndikimi i tyre është i thellë dhe i gjerë. Nga mbledhja e inteligjencës deri te komunikimet në kohë reale, këto mrekulli teknologjike po riformësojnë të ardhmen e luftës.

Satelitët janë thelbësorë në formësimin e strategjive ushtarake duke ofruar të dhëna dhe inteligjencë në kohë reale, duke u mundësuar komandantëve të marrin vendime të informuara dhe të përshtaten në mënyrë efektive me kushtet dinamike të fushëbetejës.

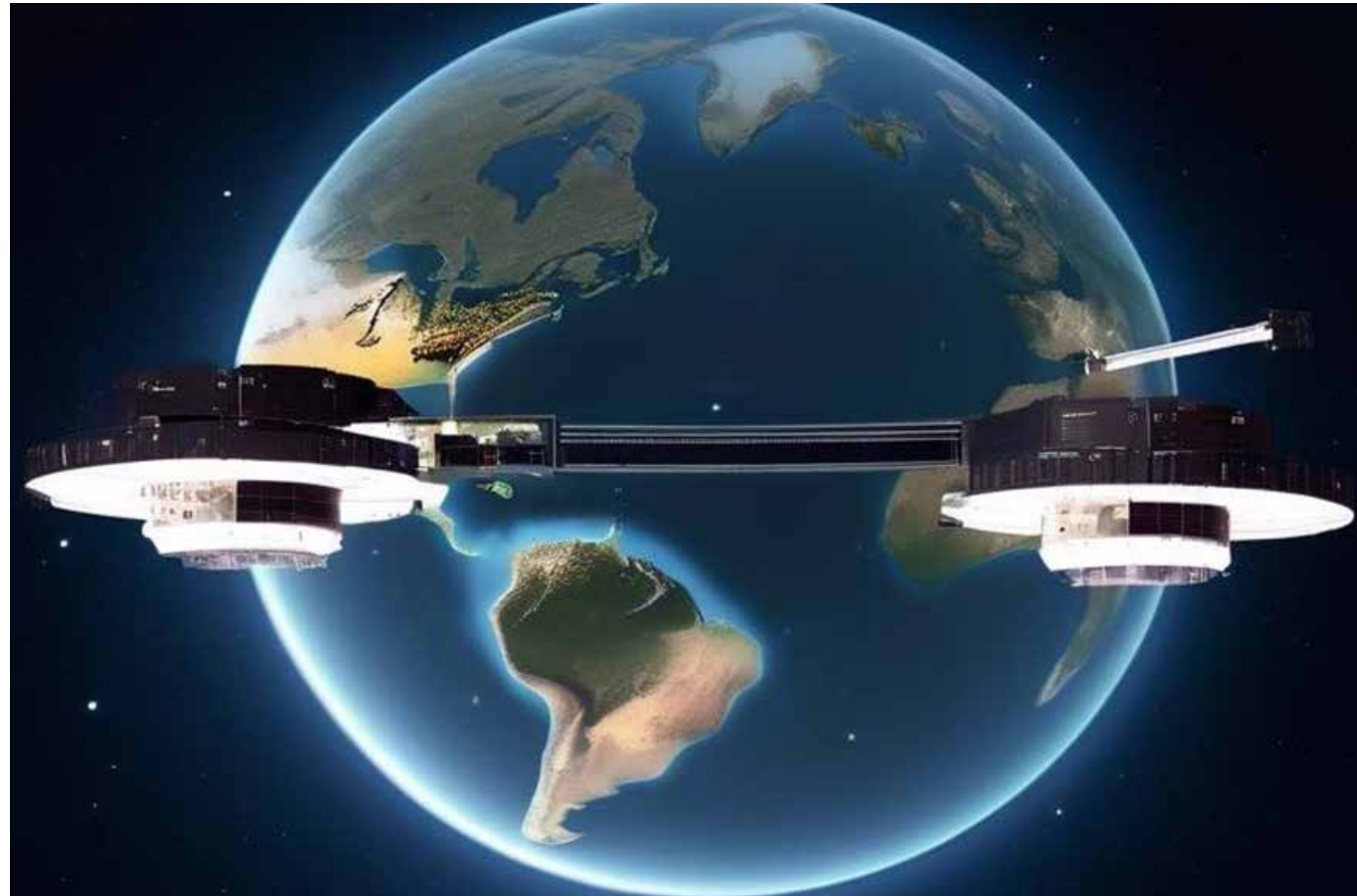
Përdorimi i satelitëve për mbledhjen e inteligjencës ka revolucionarizuar operacionet e mbikëqyrjes, duke lejuar monitorimin gjithëpërfshirës të lëvizjeve dhe aktiviteteve të armikut, gjë që është jetike për sigurinë kombëtare dhe planifikimin taktik.

Llojet e ndryshme të satelitëve të vëzhgimit shërbejnë për qëllime të ndryshme, duke përfshirë satelitët e inteligjencës optike, radarike dhe sinjalizuese, secili duke kontribuar me aftësi unike për të rritur ndërgjegjësimin e situatës dhe efektivitetin operacional.

Satelitët optikë kapin imazhe me rezolucion të lartë të sipërfaqes së Tokës, duke ofruar informacion kritik vizual që ndihmon në zbulimin dhe vlerësimin e infrastrukturës së armikut dhe dislokimeve të trupave. Satelitët e radarëve përdorin teknologjinë e radarit me hapje sintetike për të depërtuar në mbulesën e reve dhe errësirën, duke ofruar aftësi të besueshme mbikëqyrjeje pavarësisht nga kushtet e motit, gjë që është thelbësore për monitorimin e vazhdueshëm. Satelitët SIGINT përgjojnë dhe analizojnë komunikimet elektronike, duke ofruar njohuri të vlefshme për qëllimet dhe aftësitë e armikut, duke rritur kështu planifikimin strategjik dhe gatishmërinë operationale. Satelitët lehtësojnë komunikimin e sigurt dhe të shpejtë ndërmjet njësive ushtarake, duke siguruar që komandantët dhe trupat të mbeten të lidhur pavarësisht nga kufizimet gjeografike, gjë që është jetike për operacionet e koordinuara. Sisteme të ndryshme të komunikimit satelitor, duke përfshirë satelitët ushtarakë dhe komercialë, ofrojnë gjerësi brezi dhe lidhje thelbësore për transmetimet e zërit, të dhënave dhe videoe në mjedise të largëta dhe armiqësore. Pavarësisht avantazheve të tyre, komunikimi satelitor përballet me sfida të tilla si vonesa e sinjalit, bllokimi dhe dobësitë e mundshme ndaj kërcënimeve kibernetike, duke kërkuar masa të forta sigurie dhe metoda alternative të komunikimit. Teknologjitë në zhvillim në sistemet satelitore, duke përfshirë miniaturizimin dhe aftësitë e zgjeruara, premtojnë të revolucionarizojnë më tej operacionet ushtarake, duke i bërë ato më efikase dhe të adaptueshme ndaj peizazhit në zhvillim të luftës.

Roli i satelitëve në strategjinë ushtarake

Në fushën e betejës së sotme me ritme të shpejta dhe gjithnjë në zhvillim, satelitët luajnë një rol kyç në formësimin e strategjive ushtarake. Satelitët ofrojnë të dhënat thelbësore në kohë reale dhe inteligjencën që komandantët kanë nevojë për të bërë zgjedhje të informuara, për të përshtatur strategjitë dhe për t'iu përgjigjur kushteve dinamike të fushëbetejës në mënyrë efektive. Kjo aftësi

rrit ndërgjegjësimin për situatën, duke i lejuar udhëheqësit ushtarakë të vizualizojnë peizazhin operacional sikur të ishin pikërisht aty në thellësi të tij.

Një nga avantazhet më të rëndësishme të teknologjisë satelitore është aftësia e saj për të ofruar një pamje gjithëpërfshirëse të fushës së betejës. Me satelitët që orbitojnë lart, strategjtë ushtarakë mund të monitorojnë lëvizjet e trupave, të vlerësojnë pozicionet e armikut dhe madje të gjurmojnë rrugët logjistike. Kjo pasuri e informacionit u mundëson komandantëve të parashikojnë kërcënimet dhe mundësitë e mundshme, duke e bërë më të lehtë hartimin e manovrave taktike që mund të kthejnë valën e betejës. Për shembull, gjatë një operacioni, nëse një komandant vëren një grumbullim të papritur të forcave të armikut në një zonë të caktuar, ata mund të rregullojnë shpejt planet e tyre për t'u përfshirë ose për të shmangur konfliktin, duke siguruar që trupat e tyre të jenë gjithmonë një hap përpara.

Për më tepër, satelitët lehtësojnë komunikimin midis njësive të ndryshme ushtarake, duke siguruar që të gjithë të jenë në të njëjtën faqe. Aftësia për të transmetuar informacionin me shpejtësi dhe siguri në distanca të mëdha do të thotë që vendimet mund të merren me shpejtësi, gjë që është thelbësore në situatat e rrezikut të lartë, ku çdo sekondë ka rëndësi. Integrimi i të dhënave satelitore në operacionet ushtarake jo vetëm që rrit efikasitetin operacional, por gjithashtu minimizon rreziqet që lidhen me komunikimin e gabuar dhe vonesat.

Megjithatë, roli i satelitëve në strategjinë ushtarake nuk është pa sfida. Ndërsa teknologjia përparon, po ashtu edhe taktikat e përdorura nga kundërshtarët. Masat kundër-satelitore si bllokimi dhe sulmet kibernetike paraqesin kërcënime të rëndësishme për operacionet satelitore, duke rrezikuar potencialisht vetë avantazhet që ato ofrojnë. Kështu, strategjtë ushtarakë duhet të rinovojnë dhe përshtatin vazhdimisht aftësitë e tyre satelitore për të mbajtur një avantazh ndaj kërcënimeve të mundshme.

Në përmblidhje, roli i satelitëve në strategjinë ushtarake është i domosdoshëm. Ato ofrojnë të dhëna thelbësore dhe mbështetje komunikimi që fuqizojnë udhëheqësit ushtarakë për të marrë vendime të informuara dhe për të ekzekutuar operatione efektive. Ndërsa teknologjia satelitore vazhdon të evoluojë, integrimi i saj në strategjinë ushtarake do të bëhet më i thellë, duke formësuar të ardhmen e luftës në mënyra që ne sapo kemi filluar t'i kuptojmë.

Mbledhja dhe Mbikëqyrja e Inteligjencës

Përdorimi i satelitëve për mbledhjen e inteligjencës ka revolucionarizuar me të vërtetë operacionet e mbikëqyrjes në strategjinë moderne ushtarake. Me teknologjinë e duhur satelitore, komandantët ushtarakë mund të kenë akses në të dhëna në kohë reale që informojnë vendimet e tyre dhe i ndihmojnë ata të parashikojnë veprimet e armikut. Ky nivel i njohurive është thelbësor në mjediset e sotme të fushës së betejës me ritme të shpejta dhe të paparashikueshme.

Një nga avantazhet më të rëndësishme të inteligjencës satelitore

është aftësia për të kryer monitorim gjithëpërfshirës në zona të gjera. Ndryshe nga metodat tradicionale, të cilat mund të përfshijnë zbulimin tokësor ose vëzhgimin nga ajri, satelitët ofrojnë një pamje nga sytë e shpendëve që është sa e gjerë dhe e saktë. Kjo aftësi lejon identifikimin jo vetëm të lëvizjeve të trupave, por edhe të aftësive logjistike të një kundërshtari, si p.sh. vendndodhjen e depove të furnizimit ose qendrave komanduese. Implikimet strategjike të këtij informacioni mund të jenë të thella, duke u mundësuar planifikuesve ushtarakë të hartojnë kundër-strategji që mund të neutralizojnë kërcënimet përpara se ato të përshkallëzohen.

Për të vlerësuar plotësisht ndikimin e teknologjisë satelitore në mbledhjen e inteligjencës, është thelbësore të kuptohen llojet e ndryshme të satelitëve të mbikëqyrjes që janë në funksion sot. Çdo lloj shërben për qëllime të veçanta, duke kontribuar me aftësi unike për të rritur ndërgjegjësimin e situatës. Këtu është një përmblidhje e shkurtër e kategorive kryesore: Inteligjenca e sinjaleve (SIGINT). Satelitët përgjojnë komunikimet elektronike, sigurojnë njohuri për qëllimet e armikut. Satelitët optikë janë veçanërisht magjepsës. Ata kapin imazhe me rezolucion të lartë të sipërfaqes së Tokës, duke lejuar analistët ushtarakë të vlerësojnë infrastrukturën e armikut dhe dislokimet e trupave me një qartësi të jashtëzakonshme. Këto të dhëna vizuale janë të paçmueshme për planifikimin e operationeve dhe ndonjëherë mund të jenë ndryshimi midis suksesit dhe dështimit në një mision.

Nga ana tjetër, satelitët e radarëve përdorin teknologjinë e radarit me hapje sintetike për të depërtuar në mbulesën e reve dhe errësirën. Kjo do të thotë se ata mund të ofrojnë aftësi të besueshme mbikëqyrjeje pavarësisht nga kushtet e motit. Imagjinoni të përpiqeni të luani një sport në shi; nëse mund të shihni qartë, mund të luani në mënyrë efektive. Satelitët e radarëve sigurojnë që operacionet ushtarake të vazhdojnë pa probleme, edhe kur qiejt nuk bashkëpunojnë. Së fundmi, kemi satelitët e Inteligjencës së Sinjaleve (SIGINT), të cilët përgjojnë dhe analizojnë komunikimet elektronike. Këta satelitë ofrojnë një thesar informacioni, duke ofruar njohuri për qëllimet dhe aftësitë e armikut. Është njësoj si të kesh një spiun në kampin e armikut, një që mund të transmetojë informacione të rëndësishme tek komandantët. Kjo aftësi rrit planifikimin strategjik dhe gatishmërinë operationale, duke i lejuar forcat ushtarake të qëndrojnë një hap përpara kundërshtarëve të tyre. Si përfundim, integrimi i teknologjisë satelitore në mbledhjen dhe mbikëqyrjen e inteligjencës ushtarake ka transformuar mënyrën se si kombet i qasen luftës. Me aftësinë për të mbledhur të dhëna në kohë reale, për të analizuar lëvizjet e armikut dhe për të komunikuar në mënyrë të sigurt, forcat ushtarake janë të pajisura më mirë për t'iu përgjigjur kërcënimeve dhe për të ekzekutuar misionet e tyre në mënyrë efektive. E ardhmja e operationeve ushtarake do të mbështetet padyshim shumë në këto teknologji të jashtëzakonshme, duke i bërë ato të domosdoshme në kërkimin e sigurisë kombëtare.

Një e ardhme dixhitale më e sigurt: Rregullat e reja kibernetike bëhen ligj

Rregullat e reja të BE-së për sigurinë kibernetike hyjnë në fuqi sot, të cilat do t'i bëjnë më të sigurt çdo gjë, nga monitorët e bebeve deri te orët inteligjente. Me hyrjen në fuqi të Aktit të Rezistencës Kibernetike, kërkesat specifike të detyrueshme të sigurisë kibernetike tani do të zbatohen për të gjitha produktet e lidhura drejtpërdrejt ose tërthorazi me një pajisje ose rrjet tjetër (me përjashtim të përjashtimeve të specifikuar). Këto kërkesa do t'u imponohen prodhuesve dhe shitësve me pakicë.

Ligji do të garantojë rregulla të harmonizuara kur sjellin në treg produkte ose softuer me një komponent dixhital; një kornizë e kërkesave të sigurisë kibernetike që rregullojnë planifikimin, projektimin, zhvillimin dhe mirëmbajtjen e produkteve të tilla, me detyrime që duhet të përmbushen në çdo fazë të zinxhirit të vlerës; një detyrim për të siguruar detyrën e kujdesit për të gjithë ciklin jetësor të produkteve të tilla.

Në praktikë kjo do të thotë se prodhuesit do të duhet të vendosin produkte të përputhshme në tregun e BE-së deri në vitin 2027. Këto produkte do të mbajnë markën CE për të treguar se ato janë në përputhje me standardet e reja. Duke kërkuar nga prodhuesit dhe shitësit që t'i japin përparësi sigurisë kibernetike, klientët dhe bizneset do të fuqizohen për të bërë zgjedhje të informuara më mirë.

BE-ja punon në frontet e ndryshme për të promovuar elasticitetin kibernetik. Në themel të kësaj pune është Strategjia e BE-së për Sigurinë Kibernetike, e cila u prezantua në fund të vitit 2020. Ajo mbulon sigurinë e shërbimeve thelbësore si spitalet, rrjetet e energjisë dhe hekurudhat, si dhe të numrit gjithnjë në rritje të objekteve të lidhura në shtëpitë tona. zyrtar dhe fabrikat. Agjencia e Bashkimit Evropian për Sigurinë Kibernetike (ENISA) është agjencia e BE-së e dedikuar për arritjen e një niveli të lartë të përbashkët të sigurisë kibernetike në të gjithë Evropën.

Siguria kibernetike dhe zbatimi i ligjeve dixhitale të BE-së do të vazhdojnë të jenë të rëndësishme gjatë mandatit të Komisionit 2024-2029. Komisioni do të propozojë së shpejti një plan veprimi evropian për sigurinë kibernetike të spitaleve dhe ofruesve të kujdesit shëndetësor për të mbrojtur sistemet e kujdesit shëndetësor.

Akti i Rezistencës Kibernetike

Akti i Rezistencës Kibernetike rrit standardet e sigurisë kibernetike të produkteve që përmbajnë një komponent dixhital, duke kërkuar nga prodhuesit dhe shitësit të sigurojnë sigurinë kibernetike gjatë gjithë ciklit jetësor të produkteve të tyre.

Nga monitorët e foshnjave te orët inteligjente, produktet dhe softuerët që përmbajnë një komponent dixhital janë të gjithëpranishëm në jetën tonë të përditshme. Më pak i dukshëm për shumë përdorues është rreziku i sigurisë që mund të paraqesin produkte dhe softuer të tillë.

Akti i Rezistencës Kibernetike (CRA) synon të mbrojë konsumatorët dhe bizneset që blejnë produkte softuerësh ose harduerësh me një komponent dixhital. CRA adreson nivelin e pamjaftueshëm të sigurisë kibernetike në shumë produkte dhe mungesën e përditësimeve në kohë të sigurisë për produktet dhe softuerin. Ai gjithashtu trajton sfidat me të cilat përballesh konsumatorët dhe bizneset aktualisht kur përpiqen të përcaktojnë se cilat produkte janë të sigurt në internet dhe në vendosjen e tyre të sigurt. Kërkesat e reja do ta bëjnë më të lehtë marrjen parasysh të sigurisë kibernetike kur zgjidhni dhe përdorni produkte që përmbajnë elemente dixhitale. Do të jetë më e thjeshtë të identifikohen produktet harduerike dhe softuerike me veçoritë e duhura të sigurisë kibernetike.

CRA prezanton kërkesat e detyrueshme të sigurisë kibernetike për prodhuesit dhe shitësit me pakicë, duke rregulluar planifikimin, projektimin, zhvillimin dhe mirëmbajtjen e produkteve të tilla. Këto detyrime duhet të përmbushen në çdo fazë të zinxhirit të vlerës. Akti gjithashtu kërkon që prodhuesit të ofrojnë kujdes gjatë ciklit jetësor të produkteve të tyre. Disa produkte kritike me rëndësi të veçantë për sigurinë kibernetike do të duhet gjithashtu t'i nënshtrohen një vlerësimi nga një palë e tretë nga një organ i autorizuar përpara se të shiten në tregun e BE-së.

Rregullorja zbatohet për të gjitha produktet e lidhura drejtpërdrejt ose tërthorazi me një pajisje ose rrjet tjetër, përveç përjashtimeve të specifikuar, si p.sh. disa programe ose produkte shërbimesh me burim të hapur që mbulohen tashmë nga rregullat ekzistuese, që është rasti për pajisjet mjekësore, aviacionin dhe makinat. Produktet do të mbajnë shënimin CE për të treguar se ato janë në përputhje me kërkesat e CRA.

Rregullat e reja do të ribalancojnë përgjegjësinë ndaj prodhuesve, të cilët duhet të sigurojnë që produktet e tyre me elemente dixhitale të përmbushin standardet e sigurisë kibernetike për tregun e BE-së. Kjo do t'i lejojë blerësit të marrin vendime më të informuara, duke besuar në sigurinë kibernetike të produkteve me markën CE.

Akti i Rezistencës Kibernetike hyri në fuqi më 10 dhjetor 2024. Detyrimet kryesore të paraqitura nga CRA do të zbatohen nga 11 dhjetori 2027.

Për më tepër, Grupi i Ekspertëve të Aktit të Rezistencës

Kibernetike (Grupi i Ekspertëve CRA) është duke u ngritur. Grupi i ekspertëve do të ndihmojë dhe këshillojë Komisionin për çështjet që lidhen me zbatimin e Aktit të Rezistencës Kibernetike (CRA).

CRA bazohet në Strategjinë e BE-së për Sigurinë Kibernetike 2020 dhe Strategjinë e Bashkimit të Sigurisë së BE-së. Ai plotëson legjislacionin tjetër në këtë fushë, veçanërisht Direktivën NIS2.

Politikat e sigurisë kibernetike

Bashkimi Evropian punon në frontet e ndryshme për të promovuar elasticitetin kibernetik, duke mbrojtur komunikimin dhe të dhënat tona dhe duke mbajtur të sigurt shoqërinë dhe ekonominë online.

ENISA – agjencia e BE-së për sigurinë kibernetike

ENISA (Agjencia e Bashkimit Evropian për Sigurinë Kibernetike) është agjencia e BE-së që merret me sigurinë kibernetike. Ai ofron mbështetje për Shtetet Anëtare, institucionet e BE-së dhe bizneset në fusha kyçe, duke përfshirë zbatimin e Direktivës NIS.

Akti i Rezistencës Kibernetike

Akti i Rezistencës Kibernetike vendos standarde të përbashkëta për produktet me elemente dixhitale, duke përfshirë harduerin dhe softuerin. Produktet të tilla duhet të plotësojnë kërkesat specifike të sigurisë kibernetike gjatë gjithë ciklit të tyre jetësor, duke përfshirë përditësimet automatike të sigurisë dhe raportimin e incidenteve. Ligji gjithashtu prezanton një detyrë të kujdesit për prodhuesit, duke siguruar që produktet të jenë të sigurt nga dizajni dhe si parazgjedhje. Kjo rregullore mbron konsumatorët dhe bizneset nga kërcënimet kibernetike duke mundësuar një mjedis dixhital më të sigurt.

Ligji për sigurinë kibernetike

Akti i Sigurisë Kibernetike forcon rolin e ENISA-s. Agjencia tani ka një mandat të përhershëm dhe është e autorizuar të kontribuojë në rritjen e bashkëpunimit operacional dhe menaxhimit të krizave në të gjithë BE-në. Gjithashtu ka më shumë burime financiare dhe njerëzore se më parë. Më 18 prill 2023, Komisioni propozoi një ndryshim të synuar të Aktit të BE-së për Sigurinë Kibernetike.

Akti i Solidaritetit Kibernetik

Më 18 prill 2023, Komisioni Evropian propozoi Aktin e Solidaritetit Kibernetik të BE-së, për të përmirësuar reagimin ndaj kërcënimeve kibernetike në të gjithë BE-në. Propozimi do të përfshijë një Mburojë Evropiane të Sigurisë Kibernetike dhe një Mekanizëm gjithëpërfshirës të Emergjencës Kibernetike për të krijuar një metodë më të mirë të mbrojtjes kibernetike.

Aftësitë dhe ndërgjegjësimi

Ne mund të sigurojmë sigurinë dixhitale vetëm nëse kemi ekspertë me njohuritë dhe aftësitë e duhura dhe aktualisht nuk ka mjaftueshëm. Kjo është arsyeja pse Komisioni po ndërmerr veprime për të stimuluar zhvillimin e aftësive të sigurisë kibernetike.

Komisioni përgatiti një thirrje për kornizë koherente për mësimin e aftësive të sigurisë kibernetike në arsimin universitar dhe profesional. Katër projektet pilot që përgatisin qendrën dhe rrjetin e kompetencave të sigurisë kibernetike nga ECSO po punojnë aktualisht për këtë. Ekzistojnë gjithashtu nisma të përsëritura të destinuara drejtpërdrejt për studentët, siç është sfida vjetore evropiane e sigurisë kibernetike.

Aftësitë e sigurisë kibernetike bien nën axhendën e përgjithshme të Komisionit për aftësitë dixhitale. Ato janë gjithashtu pjesë e përpjekjeve për financim në kuadër të “Horizon 2020”, “Horizon

Europe” dhe Programit të Evropës Dixhitale. Një shembull është financimi për ‘sferat kibernetike’, të cilat janë mjedise simuluese të drejtpërdrejta të kërcënimeve kibernetike për trajnim.

Faktori njerëzor është shpesh lidhja e dobët në sigurinë kibernetike: dikush që klikon në një lidhje phishing mund të ketë pasoja të mëdha. Prandaj, Komisioni rrit ndërgjegjësimin për sigurinë kibernetike dhe promovon praktikën më të mira në mesin e publikut të gjerë. Për shembull, një herë në vit organizon Muajin Evropian të Sigurisë Kibernetike së bashku me ENISA-n.

Akademia e Shkathtësive të Sigurisë Kibernetike të BE-së

Akademia e BE-së për Aftësitë e Sigurisë Kibernetike, e nisur si pjesë e Vitit Evropian të Aftësive, do të bashkojë iniciativat private dhe publike në nivele evropiane dhe kombëtare për të adresuar hendekun në fuqinë punëtore të sigurisë kibernetike. Nisma do të organizohet në internet në platformën e punës dhe aftësive të Komisionit dhe do të paraqesë mundësi financimi, trajnime dhe certifikime nga e gjithë BE-ja, për ata që janë të interesuar për një karrierë në sigurinë kibernetike.

Disa fusha të politikave kibernetike

Krimi kibernetik

Kriminelët e zakonshëm përdorin sulme kibernetike që kërcënojnë evropianët. Departamenti i Migracionit dhe Çështjeve të Brendshme i Komisionit monitoron dhe përditëson ligjin e BE-së për krimin kibernetik dhe mbështet kapacitetet e zbatimit të ligjit. Komisioni gjithashtu punon së bashku me Qendrën Evropiane të Krimit Kibernetik në Europol.

Diplomacia kibernetike

BE-ja po bën përpjekje për të mbrojtur veten nga kërcënimet kibernetike nga jashtë kufijve të saj. Si pjesë e kësaj, Komisioni punon së bashku me Shërbimin Evropian të Veprimit të Jashtëm dhe Shtetet Anëtare për zbatimin e një reagimi të përbashkët diplomatik ndaj aktiviteteve kibernetike me qëllim të keq (“kutia e veglave të diplomacisë kibernetike”). Kjo përgjigje përfshin bashkëpunimin dhe dialogun diplomatik, masat parandaluese kundër sulmeve kibernetike dhe sanksionet kundër atyre që janë të përfshirë në sulme kibernetike që kërcënojnë BE-në.

Komisioni ndihmon në vendimmarrjen për t'u përgjigjur kërcënimeve të jashtme kibernetike kudo që është e nevojshme. Ai gjithashtu financoi drejtpërdrejt Iniciativën e BE-së për Mbështetjen e Diplomacisë Kibernetike.

Mbrojtja kibernetike

Më 10 nëntor 2022, Komisioni dhe Përfaqësuesja e Lartë paraqitën një komunikatë të përbashkët mbi një politikë të BE-së për mbrojtjen kibernetike për të trajtuar mjedisin e përkeqësuar të sigurisë pas agresionit të Rusisë kundër Ukrainës dhe për të rritur kapacitetin e BE-së për të mbrojtur qytetarët dhe infrastrukturën e saj.

Politika e BE-së për Mbrojtjen Kibernetike është ndërtuar rreth katër shtyllave që mbulojnë një gamë të gjerë iniciativash që do të ndihmojnë BE-në dhe Shtetet Anëtare të jenë më të afta për të zbuluar, penguar dhe mbrojtur kundër sulmeve kibernetike: Veproni së bashku për një mbrojtje kibernetike më të fortë të BE-së; Siguroni ekosistemin mbrojtës; Investoni në aftësitë e mbrojtjes kibernetike; Partner për të adresuar sfidat e përbashkëta.

Politika e re kërkon investime në aftësitë e mbrojtjes kibernetike me spektër të plotë dhe do të forcojë koordinimin dhe bashkëpunimin midis komuniteteve kibernetike ushtarake dhe civile të BE-së. Ai do të rrisë bashkëpunimin me sektorin privat dhe menaxhimin e efikas të krizave kibernetike brenda Bashkimit. Politika e re do të ndihmojë gjithashtu në reduktimin e varësive tona strategjike në teknologjitë kritike kibernetike dhe forcimin e Bazës Industriale Teknologjike Evropiane të Mbrojtjes (EDTIB). Ajo do të stimulojë trajnimin, tërheqjen dhe mbajtjen e talenteve kibernetike.

BE-ja bashkëpunon për mbrojtjen në hapësirën kibernetike përmes aktiviteteve të Komisionit Evropian, Shërbimit Evropian të Veprimit të Jashtëm (EEAS), Agjencisë Evropiane të Mbrojtjes, si dhe ENISA dhe Agjencisë së Bashkimit Evropian për Bashkëpunim në Zbatimin e Ligjit (Europol).

Ngritja e kapaciteteve kibernetike në vendet e treta

BE-ja bashkëpunon me vendet e tjera për të ndihmuar në ndërtimin e kapaciteteve të tyre për t'u mbrojtur kundër kërcënimeve të sigurisë kibernetike. Komisioni mbështet programe të ndryshme të sigurisë kibernetike në Ballkanin Perëndimor dhe në gjashtë vendet e partneritetit lindor në fqinjësinë e afërt të BE-së, si dhe në vende të tjera në mbarë botën përmes departamentit të tij për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ndërkombëtar.

NË KËMBË PËR KOMBIN!

BASHKOHU ME FORCAT E ARMATOSURA
PËR NJË KARRIERË PRESTIGJIOZE TË PAGUAR MIRË

APLIKO NË QENDRËN E REKRUTIMIT TË FORCAVE TË ARMATOSURA.

NE JEMI NATO!

Q.P.R

QENDRA E PERSONEL REKRUTIMIT

KODI QR PËR TË DHEKUR TË ARMATOSURAVE